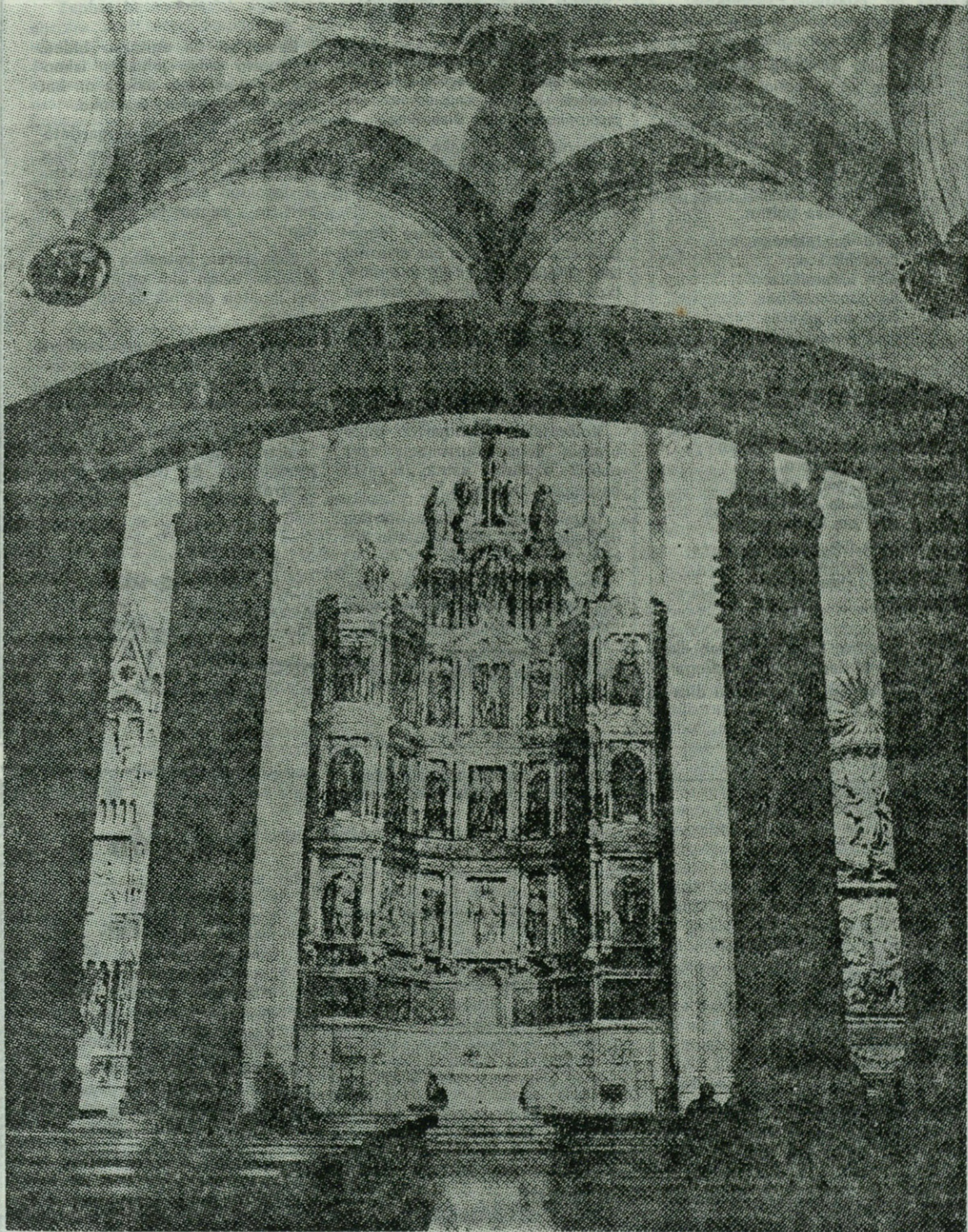

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 5 PEZETA

SAN BIZENTEN ELIZA NAGU- SIK BERRITU EDERRA ARTU DU

Elizarik koxkoroena San Bizentekoa; aspaldi onetan elizkizunak utzita berritu aundi bat artzen egon da azken-aldi onetan. Urtarrillaren 22 garrenean, San Bizentekoen Eguna ospatuaz, iriki zan berriro eliza. Urtebetean ari izan dira lanean eta ederki gelditu da aldi luzerako.

Ezta oraingotxea San Bizenteko eliza au. Donostikoen artean, gure ustez zaarrena berau degu. Amaseigarren gizaldi asieran jaso zuten donostiarrak beren eliza au: zeatz esateko, 1507 garrenean.

Eta orain or daukagu, berritu ederra artuta elizkizunetarako prest. Orain arte Meza erriari bizkarra eman da esan bearra zegoen. Au konpondu da lan berriei eskerrak.

Garbitu, irauteko eran jarri ta gaurko liturji eratara aldatu: orra egin dan lanaren muiña. Apaizen egonlekua txikitxua zan; elizak zikin-itxura zeukan, askoren iriziz. Beraz, benetan artzeko lana geneukan bertan.

Eliza berotzeko sistema ere, zaartua zegoen. Orma zaarrak gaztetu egin bear ziran; lurra marmolez jantzi

da ta zuntioak itxuratu ta abar, izan da eskua nun sartua. Organuari autsak kendu kanpotik; leioak garbitu ta argitu; aldare Nagusi alde ta zuntio-oiñak ere garbitu ederra artu dute.

Nundik atera da lan oiek ordaintzeko lain diru? Eliztarren borondatetik aurrera; ortan guziak lagundu dute oparotsu. Kanpotik eta Diru-Etxe batzutatik ere, sortu da laguntza egokia. Auen artean, Donostia'ko Aurrezki Kutxa Munizipala izan degu 750.000 pezeta eskeini ditua. Eta onek, izan ere, orain 90 urte iriki zituan bere ateak jendearentzat, San Bizente'ko elizaren itzalpean; eta orain bere urteburu ori eskeintz eder orrekin ospatu nai izan du.

Eta orain, ikusi nai duanak, or du gure Eliza jatorra berri-itzura artuta. Donosti Zaarrera, jatordu eder bat egitera inguratu oi da jendea. Baiña etzaita aztu. Emendik aurrera, zatoz alde ontara San Bizente'ko eliza ikustera. Merezi du orregatik buelta bat egitea toki koxkero ontara.

ETAR N.

NUN-ZER

- **PROBINTZIAREN PROBINTZIAKERIA**
Kintanak 3-gnan.
- **EUSKERA IDATZIAREN BATASUNARI BURUZ**
Sagarzazuk 3-gnan.
- **EGIA GARRATZA BEGIEN AURREAN**
Larresorok 3-gnan.
- **MUNDUAN GEZURRA. BIAFRA**
Haizpuruak 5-gnan.
- **Holandako eliz-artzantza batzarra**
Atxagak 6-gnan.
- **ADITZA BATUAREN SARIKETA** 7 gnan.
- **IDIAZABALGO JAIK** 11-gnan.
- **HAMABI URTE EUSKAL-EKONOMIAN**
Ansolak 12-gnan.

“KATEKESIS ETA AURREN KULTURA”

BI BERRI ONAK

1.º Bat da zentro hauetako andereñoiei dagokiena. Noski! Andereño asko kezkatzen dago, ezin jakinik zertan gelditu ziran edo dau-den, joan dan udan, egin zitzaizen «Test» siko-pedagogiko haiek. Gaur, illak 22, Barcelonatik karta bat eldu da. J. Oñatibia'rentzat Karta honek dienez, gai hortan ibilli zan emakumeak oso aurrera darama lan hori; serioki artu baitdu bere eskuetan; laster, andereño bakoitzak berekin izango duela erantzuna, dio; erantzun hau oso baliotsua izango zaiela-bakotzari berea-bere burua profesionalki ezagutzeko. Beste zerbait ere esaten du, alegia: «Dan estas chicas un coeficiente humano de muy alta rentabilidad».

Bitartean, lasai egoten ikasi, mesedez.

2.º Adizu! Datorren udan, izango ote degu beste «Ikastarorik»? galdetzen dute, an eta emen, anitz parbulistak.

Nun izango da? Norentzat?

Nunbait izango da. Euskal-erriak zati asko ditu, aizpak diran zati edo eskualdeak, dudarik gabe. Asierako, Donostia gozagarria bezala. Baiña, Bilbo ere ror dago, lantegietako ke ilunean bildurik. Gazteiz, herriz bai xarmagarria!

Gero, gogoan det zer zion J. D'Etcheberri, Sarako idazle zaharrak «Escual-herrico hiri buruzagia Iruña». An, noski.

J. L.

Txikiegia zan Biafra

GAZTANAGAK

Orra bukatu "Biafrako festa", esango du norbaitek. Ainbeste eta ainbeste itz esanerazi eta idatziera-zi dituan arazo! Eta orain egun batetik bestera, kito: pakea... isiltasuna...

Zertatik piztu ote zan, dana erre-eta kiskali-zorian ibilli dan sugarra? 1966'go urrillean gertatu zan, ez gertatzeko ohea: 30 milla lagun erailketa beltza, beldurgarria. Bai aal da geiagoren bearrak, sua piztu ez-ezen, aldi luzerako erreketari asiera emateko?

Larogeiren bat urte leenagotik zertorren gaitza. "Burnizko gizon" deituraren jabe egin zan Bismarck ain ezagunak, batzar bat bilduerazi zuan 1885'gn urtean: "Berlingo Batzarra" deritzaiona. Europako aundiak orduan banatu zuten beren artean ia Afrika guztia, itsas-lapurrek arrapakiñak banatu oi dituzten gisara.

Zeri begira banatu, ordea? Jauntxoen erraztasunari bakar-bakarrik. Ez arrazei, ez gizakiei, ez erriei, ez eskubidei...

Inglaterraren... menpean? azpian? babesean? ardurapean? gertatu zan Nijeria. Lurralde aundia dugu, bere barruan arraza bat baino geiago dituana.

Erakunde egokia antolatu zuan Inlaterrak Nijeria osorako. Ez nola-naiko erakundea ere! Afrika osoarentzat ixpillu izan nai zuana.

Aundikiro asmatutako erakundea ez, ordea, izan naikoa. Goitik beera ezarritako egitura otzak ez ditu orainokoa arrazak eta biotzak elkartu iñun. Nijeria-n ere ez.

Besteak beste, 1966'gn urteko erailketa zala-bide. "ibo" deritzaion arrazakoak, "ibotarren" leinukoak zearo izutu ziran. Izan ere, berriketa aal da beren odoleko 30 milla iltzen edo ilda ikustea?

Beldur orrek atera zituan lo-zorrotik. Ainsterañoko zukurutza edo ikara izugarriak esanerazten zien, itzetik ortzera erabilli duten

6'garren orrialdean jarraitzen du

BERTSO BERRIAK

Neurriz kanpoko lanak aizkora

Entzuteko danak ezitugu entzun oraindik!

Kanpotik zerbait nengon, baña sinitu eziñik bezela.

Joko-papera iritxi zait eskutara, ta orain eztago zalantzarik.

«Polipaso» zarra berriro aizkol lanari ekitera dioa. Eztu umetxoentzako lana aukeratu.

Ezkurra'ko Mindegia gaztea izango du kontrarioa.

Berrogeiña kana-erdiko nork lenago ebaki da, bien arteko aukia Artu dute pixka bateko eginkizuna.

Egundo eztet entzun nere denboran era ortako lan batera iñon jokatu danik.

berrogeigarren kortea, zato ardo ta jana artuta komeniko da joatea.

Erakusle ta botillerorik eztute izango.

Norbere abildade utsez baliatu bear; iñoren laguntza gabe.

Erotzeko moduko lana derizkiot berrogei kana-erdiko.

Gaxotzerik ere apenas komeni zaitoten.

Aizkolaritako batek atzerapena eskatuko balu, eguneko milla peza eman bear kontrarioari. Ezta berriketa!

Amabost eguneko atzerapena izatera, amabost milla peza.

Neurriz kanpoko eginkizuna artu dute nereko, oiek bukatzen iñolaz ondo ezpaitira ibiliko. Izendatuta daukaten lana: berrogei kana-erdiko, seguru nago, nai bezin azkar ezituzte ebakiko.

Martxoaren 19'an dira Tolosa'n jokatzeak: San Jose egunean.

Erdibana aukeratuko dituzte egurrak: «Polipaso»'k erdiak, Mindegia'k beste erdiak.

Irabazleak larrogei milla duro eramango ditu, berrogeiña milla jokatzen dituzte-ta.

Esandako egun ortan, eguadiko amabitan dira lanean astekoak.

Bukatu, noiz?

Bietako batek egur gogor eta traktak eramateko asmoa artzen baidu, batez ere.

Nekezaleak baldin badira izango dute nekea, begira ere ezta jolasa erdi-barau egotea. Nai ordurako ezta emango

Iñor gaxotu baledi ere zigor aundietakoa, artu dezuten eginkizuna sanoa gaxotzekoa. Berrogei egur kana-erdiko autatu, Alajainkoal! lana eskatzen zendute baña izango da or naikoa.

Gustoko tokian ez omen da alda-parik izaten.

Biok gustora bazerate, ta zuen naia ori bazan, guk eztaukagu zer esanik.

Or konpon bakoitza bere jokabi-dearekin!

«Polipaso» zarrak ere, ainbat denboran aizkora alde bat utzita egonik, eztu koraje makala izan joko au egiteko.

Tratu latzak artu bearrak dauzka San Jose eguna bitartean, eta San Jose egunean ez txikiena, noski.

Barka zaidazute galdera au: Bi aizkolariak bukatuko al dute lan osoa?

Bateonbategi ez ote du lenago etsiko, lanean alperrik ari dala ikusita? Larri ibili!

EIZMENDI'TAR IÑAKI

NERE BORDATXOTIK

Bukatu da, dakizutenez, Nigeria ta Biafra'ren arteko auzia.

Biafra'k burua magurtu bearra izan du; zapaldu dute, menderatu dute.

Gauza xebererik asko ikusteko jaio giñan mundura.

Oraindik oraintsurarte, alde batera ta bestera armak saltzen nazioak, ango jendeak alkar il zezan.

Orain berriz, zein baño zein areago, lenengo izan nairik, jana-riak, alimantuak eta botikak bialtzen. Milloika kiloak, batetik eta bestetik.

Aurrena etxea erretzera bialdu gizonak, eta ondoren bonberoak sua itzaltzera. Berdintsu dala uste det orko gorabera.

Erukiz gainezka bageunde bezelako itxurak egin orain.

Erukiz gainezka egon bagiaña, etziran an bi milloi pertsona ilko; etzan olako gosete beldurgarriak izango; etzun urte bi ta erdi iraungo ango gerrak.

Okerrena gertatuta gero asi gera errukia azaltzen; urak joanda gero presa egiten.

Diru ta interesa lendabizikoa, aixa diximulatzen da gainotzekoa. Nazioen jokera ezta legekoa, errukia bai baña komenentzizkoa.

Ainbat millaka iltzen ziran egunero, gose, gaitz eta bala, kañoi ta mortero. Len zan garaia garbi joka nai ezker, ollo salda alperrik degu ilda gero.

Izkuntza bat jostaketan ikastea ez al derizkiotzute txalogarri? Beste asmo gabe aritu dira la-

nean gure adiskide Aingeru Irigarai, ta aren laguntzaille P. Berondo, S. Garmendia ta Jose A. Irigarai jaunak.

Liburuxka bat eman dute argitara. Egilea: Andres Mendez Garcia.

Itzulpena da, beraz, aitatutako jaun auk Aingeru Irigarai jaunaren ardurapean egin dutena.

Aingeru Irigarai jaunaren mai-tenoa euskera izan da beti. Amai-ka lan egin du bere denboran gure izkuntzaren onetan.

Irigarai jauna, lumeroko euskal akademikoa degu, dakizutenez.

Irigarai jaunak, nola mintzatzerakoan, ala idazterakoan, napar euskalkia (dialecto, erderaz) erabiltzen du.

Euskaki danak ezagutzen ditu ordea sustraitik, errotik. Naparroakoa bezela Lapudikoa, Gipuzkoakoa bezela Bizkaikoa.

Aurrentzat itzulitako liburuxka ontan, napar eta lapurditar kutsu pixka bat arki diteke, baña geiegi-rik gabe.

Irigarai jaunak eta bere lagun-tzailleak erdiko bide bat artu nai izan dute, gipuzkoar aur edo ume-txoak erraz irakurri al izateko ta oztopo geiegiarik ez arkitzeko.

Liburuaren izengurua «Jostatuz Mintzaira Ikas».

Koloretako apaingarri ondo ornitua dago. Aurrentzat ezer oberik ezteke asma izkuntza batengana zaletzeko.

Irigarai jaunak, liburu atarian, itz gogoangarri batzuk esaten dizkigu.

Lenen mallako eskolaren elburu nagusia izkuntza, mintzaira ikastea dala dio. Ezta gezurra!

Dana gramatikaren bidez egiten dalakoan egon izan dira orain arte asko.

Itzegiten gramatikak erakusten ote duneko ustea aspalditxo sartua dala gure artean, dio Irigarai'k.

Etziran konturatzen aurraren adimena ta pentsamoldea nola azitzen eta biribiltzen diran. Lanik zaillen eta negetsuenak eman izan dizkiote aurrari asiera—asieratik. Gramatika lege ta arauak sartu-erazi derrigorrean bederik, era ortan, aurrak, ez zerurako ta ez lurrerako gelditzen ziralarik. Bearrezkoak dira gramatika legeak —nola ez—baña geroxeago ikasi bear diranak, eta ez lenbizikotik.

Gero korrikalari izan nai duanak, oiñez ikasi bear du lenengo.

Beste au da egitazko bidea. Konturatu gabe, jolasean izkuntza bat ikasi, edo asiera on bat eman gero sendoki ikasteko.

Aurraren begiak apaingarrieta-ra, dibuju ta erretratuata dijod abia bizian. Apaingarri bakoitza-ri dagokion euskal testu egokia jarri, ta... zenbat lan aurreratzen dan!

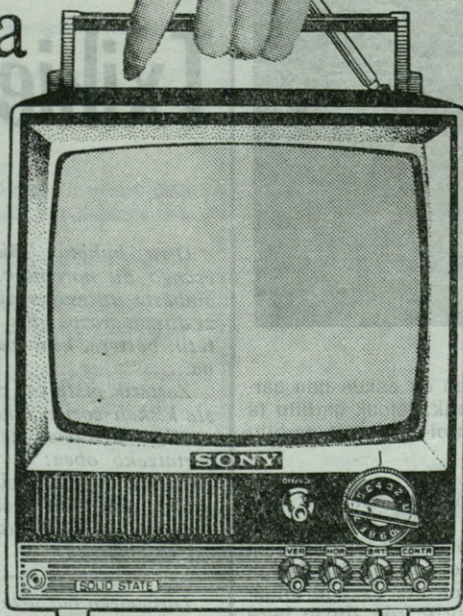
Euskeraren batasuna besterik aitatzen eztan aldi ontan, premi bat ikusten det nik danen gainetikakoa.

Aurrak ikasiko dutena euskera izan dedilla, ta ez euskera izeneko zerbait: ez erdel-moldez jositako zerbait.

Euskeraren egitazko batasuna euskeraz ondo ikasten degunean iritxiko da. Ba daukagu premi ederra!

Baranni

Sony da ametsaren izena

ariñena, telebistarik eskurakoiena (beatz batez eustekoa)

SONY edozein tokirako da SONY'k 4 kilot'ardi pixatzen ditu SONY 9'ko argi-laukiduna SONY iru senti-giltzaduna SONY aurrez-aurrezko abots geitzaileaduna SONY etxeko tximist-indarrez eta bateriz erabiltzekoa SONY'k lau izki ditu:

SONY

Donostia'ko ordezkar: A. Mendizábal Obanos - Peña y Goñi, 5 - Urrt* 10811-Bilbo'ko ordezkar: J. M. Lara - Fica 8 - Urrut* 239642 División Audiovisual: Irrati, telebista, magneto-soiñu ta magnetoikuskiñak. División Sobax: Elektro kontatzaille eskurakoiak.

Bodegón Alejandro

Alejandro'ren Bodega dago Donosti'ko txoko baten, bein ezagutzen dutenak zintzo dakite aruntz joaten. Nai dan aukera ba-dezu beti jaten bezela edaten, oberik ezin arki diteke merke ta ondo ematen.

Fermín Calbetón, 4
DONOSTIA

Eraria epela dagola?
FAGOR'ek oztuko du berela

ETENGABEKO GOSEAREN AURKA EGUN BATEKO BARAUA

Otsailaren 8'an amaitzen da munduko gosearen aurkako lan-aldia. 6'an, berriz, illaren leendabiziko ostiralez, gogozko barau-eguna ospatuko dugu.

Aurreko ekin-aldian 47.320.120.60 milloi pezeta bildu ziran. India'n, Urreko eta Urrutiko Sortaldean, Afrikan, Ego-Amerikan eta Espainian zabalduak dituzte. Leku auetako nekazaritzari, txukundadeari eta jakintzari laguntzearen barreiatuak.

Baiña ba dirudi urtean beingo gogoraldiarekin naikoa egiten dugula. Urte guzian geiago bururatu ere ia ez zaigu egiten. Oraingo lan guntzako onekin urte guzirako lur zabaleko gosea kenduko bagendu bezelaxe jokatzen dugu.

Bitartean euneko amabostek goseak iltzen jarraitu bearko dute. EUNETIK ogei ta amabost aulieriaren, gaitzen eta ezin-biziaren erasoak astinduko ditu.

Bitartean egunero berrogei milla geiago jan-eske aoa zabaltzen dutenak.

Bitartean, il onen 17'an, Paris'en bildu diran jakintsu batzuk mundua, jendearen-jende, goseak garbituko duala esaten.

Bitartean. Bifran bertan, gudak eta goseak bi milloi erail ditu.

Eta gorpuzteko gosea aundia bada ez da txikiagoa baraukoa. Nor-bere izkuntzan eta inungo izkuntzan idazten eta irakurtzen ez dakitenak, milloika, «Jakintza-gosea, janari-gosea baiño lotsagarriago da: idazten eta irakurtzen ez dakiana gutxi-jana dago». (E. P.)

Zenbat eta zenbat jakinduriz beren buruak lantzeko era ta aukerarik gabe. Egia jakiteko biderik gabe. Gizarteko gertaera eta arazoan berri jakin gabe. Dirurik ez dutelako jakintza-bideak itxita...

Zenbat beren iritziak agertzeko eskubiderik gabe. Beren iritziak aurrera ateratzeko egokierarik gabe. Beren arazoak zuzentzearen elkarteko eta biltzeko eskubiderik gabe. Itza ateratzeko beldurrez. Jauntxokieraren azpian elbarrituta. Aukeramen-doaia erabiltzeko askatasunik gabe. Irabazi bear luketen laurdena irabazten ez dutela. Diruaren, tresnen, aurrerapenen, gauzen, indarraren, aundien mirabetza lotsagarrian. Nor izateko erraztasunik gabe...

Zenbat erri ogiaren eta diruaren truke beren erritasuna saldu bearrean arkitzen diran. «Ori egiten uzten duan erriak berak duan gauzarik onena galduko luke. Bizitzeagatik, bizitzeko dituan bere arazoak ukatuko lituzke, noski. Kristoren erakutsiak errentzat ere balio du: Zertarako litzaioke gizonari (erriari) mundu guzia irabaztea, bere burua (anima) galduko balu?». (P. P.)

Zenbat erri txiki irentsi dituan aundiak!

Ase gabeko zenbat jakin-mifi, askatasun-egarri, erri-zaletasun... dagoan lurbira osoan!

«Orrenbeste erri goseak iltzen dauden bitartean, orrenbeste sendi bear gorrian bizi diran bitartean, orrenbeste gizaki ezjakintasunean murgildurik dauden bitartean, orrenbeste ikastola, gaixotegi eta tajuzko etxe-bizitza jasotzeko dauden bitartean, agiriko edo izkutuko bonbonkeri guzia, bakarkako edo lagun-arteki geigekeri guzia, arma-mentuetako nor-geiago-dema guzia, izenik gabeko gaizpidezko pekatua da». (P. P.)

«Pekatu au salatza beartuta gaude. Entzun bezaigute erantzunkizun duanak beranduegi gerta baiño leen». (P. P.)

«Bestela beren diru-zalekeriak Jainkoaren aserrea eta beartsuen gorrotoa sortuko ditu, neurtu ezin alako ondoren beltzeekin». (P. P.)

«Anaia edo arrebarren bat larrugorri eta eguneroko zer-janik gabe balego, eta zuetakoren batek, «zoaz pakean eta jan zazu eta berotu zaitez» esango bailo, baiña gorpuztak bear duanik eman ez, zer aurreratu luke orrekin?». (Sant. 2.15-16.)

«Baiña gosea kentzea bakarrik ez da naikoa. Ez da txirotasuna atzeratzea bakarrik ere. Gutxiegi da bear-gorriari burruka bizia eta gogorra egitea». (P. P.)

«Morrontza eta lotura guzietatik eskaturik, gizonak giza-bizitza jator bat egingo duan mundu berri bat eraiki bear da gizaki danentzat». (P. P.)

Euskera idatziaren batasunari buruz

Arantzazuko billera, dogma bezela artu bear aal degu?

Euskeraren elburua «H» aal da? Batasuna zer da? Batasuna, batzuk edo talde batek, nai duana egitea aal da? Koldo Mitxelena, Euskalerria ta euskera berbera aal da? Izkuntzari, teknika aldetik bakarrik begiratu bear aal zaio? Euskera, bere euskalki guziekin. Zientifikoak asmatutakoa aal da? Euskalerrian, Mitxelena baiño euskeralogo sakongorik eta jakintsuagorik, ez aal degu izan? Luis Mitxelena, gure egunetako zientifikorik aundiena danarren. Gure izkuntzaren ezagutzaile sakonena ta euskera erabiltzaile sakonena aal da?

Arantzazun asmatutako batasun-eraren bat aurrera eraman nai aal dute? Ta, esango banu, Arantzazuko lege oiek, indarrezko legeak gogora erazten dizkigula? Pierres Lafite'k euskeraren batasunari buruz, auxa esaten digu.

«Beraz idatziko degu aal bezela, baiña zenbait itz bearko ditugu sararazi, ez denak batean, baiña urtean oinbeste. —Jarraitzen du—. Adi-bidez, maionesa ba dakizute nola egiten dan; ezartzen da ontzi batean, ta gatza, piper beltza, ta oiek oro, ta azkenean ezartzen da, aurratza bat ere, gorringoa; ta gero oiek orobear dira jo ta jo, baiña gero olioia ezarri bear da, bere olio tantaka ixurtzen da; sobera ezartzen baldin ba dezu, uts egiten duzu zure baionesa. Eta ene ustez, bear dugu olio gausa bat, ez egin euskerarekin, bear degu denok maionesa ori ondo egin. Ortan da guzia».

Elizak, liturjia egin duan euskeraren batasunean, pauso bat eman duela iruditzen zaigu, ta ez ain eus-

kaltzindiaren aurka edo, euskaltzaindiak artutako erabakien aurka.

Eta gaurko jardunaldi au amaitzeko. Ondo-aski dakigu, euskalerria iraun-arazi duena, euskera dela, au, izan ez bagendu, antziña zan lur joa gure euskalerria.

Euskera, itsas erdiko itsas-ontzia dirudi, baiña itsas-ontzia, urez inguratuturik, eta euskera... etsaiez. Ala ta guztiz erasoaldiak izan arren, nai-ko zintzo eutsi diogu. Ba dakigu aurrera ere, ez zaiola erasoaldirik paltako. Orreagatik, gure erria negarrez arkitzen degu, aspaldian bere biotzean negu otzaren izotza nabaitzen bait du. Zaiña, tamalez ala izanik ez dugu etsi bear. Saiatu gaitzen, euskalerriari, udaberri eder bat eskeintzen.

SAGARZAZU'tar JOSEBA

Zeruko Argia

ZERUKO ARGIA

Zuzendaria:

MIREN JONE AZURZA
ARISTEGIETA

Naparroko-Kantauriko ta Aragoiko Kaputziñoak argitaratua
(Carlos III, 22. Pamplona)
DONOSTIA'n:

Oquendo, 22 Telf. 26666

ARPIDE SARIA:

Barruan ... 215 pezeta
Korreo batasunetako errietan. 265
Atzerrietako beste errietan ... 285
Aidez ... Aurrez galdetu.
Salmentan (Ale bakoitza) ... 5 pezeta

Probintziaren probintziakeria

Urtarrilaren 4'eko ZERUKO ARGIAN bi artikulua irakurri ondoren ezin nagoke zertxobait erantzun gabe.

Lehen horrialdean, Jose Lasak egindako artikuluan, hauxe dakusat: «Araba, Bizkai ta Nafarro (sic) onuntz begira. Izan ere, Izkuntzaren ispillu, eredu eta lege Gipuzkoa izan oi da beti».

Beste artikulua Jose Azurmendik egina da, «Fernando Mendizabalekin hizketan» izenekoa, 7'gn. horrialdean. Honetan, aditzaren sistema alpatzean, gipuzkera alpatzen da egokiena balitz bezala ta horretarako hauxek esan: «Gipuzkoa Euskal Herriaren erdian egoteak etab... Puntu zaillegia ta luzeegia da hau, baina derrigor hitz batean esan behar badut, nik ere gipuzkoerazko aditza hartuko nuke oinharritzko batera-bide bezela».

Dirudienez Gipuzkoa da Euskal Herriaren burua, zila eta ohore-lekua. Nolako harrokeria! Nondik norako haize puztuak!

Zertarako guzti hau? Zertarako harrokeriarik Euskal Herrian? Nik ez dut neure burua inorena baino goragotzat, baina ez da behegogotzat ere. Euskaldun guztiok berdinak gara, edo izan gara orain arte. Zertarako harrokeria hori? Zeri dator-ki?

Gainera, goazen puntuz puntu! Lehenbizian ez da Gipuzkoa Euskal Herriaren erdia, Nafarroa baizik, mapa behintzat aldatu ez bada.

Bigarren ez du Gipuzkoako Euskerak Bizkaikoak baino garrantzi ez hedadura haundiago, ta hau ez da neronek esana, Ibon Sarasolak 34'gn JAKIN ean baizik; hara zer dioen «Euskal literatura numerotan»: Bizkaierazkoak: 220.000 Gipuzkerazkoak: 180.000, Hego-nafarrak: 70.000, Mugaz beste aldekoak: 90.000. Beraz gehien hitz egiten den Euskalkia ez da gipuzkera, bizkaiera baizil.

Literaturari begiratuta ez dut uste gipuzkoarrek batasunaren alde ezer haundirik lortu dutenik. Lehengo ta behin beraiek eten zuten nafar Euskalkijator eta aberatsaz genduan lotura eta nafar aldera jokatu beharrean probintziakeriaz ari izan ziren aspaldianik. Bestetik gipuzkera mintzatuaren egoera ez da bat ere atsegina.

Nik neuk orain arte gipuzkera hartu dut literaturarako, berau Gipuzkoa osoan berdintziki mintzatua zelakoan (bizkaiera Bizkai osoan ia zeharo berdina den bezala), baina gauzak aztertuz egia latz batez ohartu naiz: literatur gipuzkera ez dela egiazkoa, asmakeria ta geometria hutsa baizik.

Bizkaitarrok ondo gogoratzen gara «dauts, dautut, dauz, dabez» eta honen antzeko forma asmatu edo gutxi erabiliei nolako kritika gogorra egin dueten Gipuzkoako gramatikariak arrazoi osoaz, jatorrenak: «deust, deustut, ditu, ditue...» eta abar direla aipatuaz, mende zaharretako idazleek eta oraingo Herriak erabili bezala.

Ederki, ez da zertan ezer asmatu behar. Baina hori inoren Euskalkiari dagozkiorarik, zeren gipuzkera idatzian, nahi duten guztia sartu arren, ez dira horretaz ohartzen. Fitsa dakusate lagunaren begian eta ez gapirioa berenean.

Azkuaren lanak ikustean eta belarria Gipuzkora jartean aho zabalik gera gaitzeko beste euskaldunok hain «txukun» eta «fina» den gipuzkera idatzia nola esaten den ikusi ta entzutean.

Zaio, zaigu, zaizu idatzi eta ia gipuzkoar denek: zaku, zaku, zatzu edo zaitzu esan. Dizkio, dizkie, gera, zera ta dizkizut idatzi ta: diotza, diozka dizka, dizte, gea, zea, ta ditut esan. Jakina, benetako egoera hau delarik ezin dikeite «Gipuzkoan esaten direlako arrazoi» erabil Euskera batuan «gipuzkera teorikoa» sartzeko.

Guztiok dakigu Nafarroako Euskera izan dela, ta zorigaitzoko jazoerak gerta ez balitez orain ere ba litza-teke, literatur Euskeraren oinarri ta zimendua. Nafarroako Euskeratik, gainera, Zuberoara ta gipuzkera ere sortuak dira.

EGIA GARRATZA BEGIEN AURREAN

Agirre Elustondo'ren liburu maituan ba aago zer ikasirik. Egia ezagutzea ez aa maiz atsegina izaten; eta gauza bera esan duteke Gipuzkoa'ko egoeraren egia jakiteak. «GAUR»en txostena arretaz aztertzea, halere, guztiz beharrezkoa iruditzen zait.

Begien aurrean jarri zaizkigun datuak aski dira, nik uste, zertan gauden eta zertara ari geran argi eta garbi ikusteko. Ga genekien hori, oai, gutxi gora-behera; baina oroitzenenak eta esamesak jinkatu egiten dira, aldaikaitz bihurtzen, eta azkenean ez dira egiairen irudi, egia- ren estalki baizik.

Gure hizkuntzaren egoerari buruz horixe ari zaigu gertatzen. Le-loak ez ditugu jalka: kaletarrak erderaz ari dira, baserritarak euskeraz, Donostia'n inoiz baino sarriago aditzen da gure hizkuntza, eta abar. Lelo horiek ipuinak dira, gezurra ere bai askotan; baina gure barnea lasaitzeko balio dute.

Geroa haurrek baitakarte, GAUR'en Txostenak erakusten digu ondo zein dan, euskerari dagokionez, Gipuzkoa'ko euskal etorkizuna: 100 haurretatik, 54'2-ek ez dakite gaur erderaz baizik; eta, horiez gain, 12'1-ek eta 17'1-ek euskeraz bezin ondo, edo hobeki, erderaz dakite. Hitz batez, hortaz, 83'4-ek erderaz aisago egiten dute gaur gipuzkoar haurrek euskeraz baino.

Har ditzagun orain erdera aisa nagusi duten herriak (2/3 erdaldun, edo gehiago): Andoain, Aretxabaleta, Arrasate, Beasain, Billafranka, Donostia, Eibar, Elgoibar, Ernani, Errederia, Irun, Lazkao, Legazpia, Pasaiá, Segura, Corlaue, Urretxua eta Zumarraga, Danera, 405.553 lagun. Batez beste, beraz, 22.531 lagun dituzte herri horiek; eta bere-tan, nabarmen ere danez, industria da nagusi. Aurrera joan diran gure herri haundietan, beraz, nekazaritza-tatik industriara igaro diran horietan, erdera da nagusi. Gaurtxe da nagusi, ez bihar edo etzi. Hizkuntzaren hedadura-legeak ezagutu ez-kerok, etorkizuna garbi dago: herri horiek guztiak erdaldundu egingo dituzte beren inguruak, olio tatxek ur gaineen hedatzen diran bezela.

Har ditzagun orain, alderantziz, euskera oraingoz nagusi duten herriak: Abaltzisketa, Aizarnazabal, Alkiza, Ataun, Aia, Belauntza, Berastegi, Bidegoian, Errialde, Erre-xil, Gaintza, Gabiria, Getaria, Irue-rieta, Isasondo, Leaburu, Lizartza, Orea eta Zaldibia. 19.448 danera. Batez beste, hortaz, 1.080 lagun herri-ko. Hitz batez: Gipuzkoa'ko her-rriska txikiak oraindik ere euskeraz ari dira gehienik. Baina, danera, ez dira 19.448 / 405.553 baizik; alegia, hogeiren bat, 1/5. Hogei aldiz in-portanteago dira, jendaketaz, erdal-dunak euskaldunak baino; ekono-miaz, jakinduriaz eta gizarte-mailaz areago. Eta euskaldunenak nekaza-

Ni ez noa proposatzen Atsular-Lei-zarragaren sistema arkaiko, zahar eta aberats hura batasunerako bai-na bai oraingo Nafar-lapurtera, ha-ren ondorio eta fruitu jatorra, beste-tik haren aberastasun guztiak gor-detzen dituen.

Huraxe bai zatekeala eredu eta ispilu gardena ta huraxe bai behar gendukeala hobeki ezagutu eta oraingo formekin kontrasta eta al-deratu.

Zenbait ikutu ttiki egin geneza-keo nafar sistema honi, Bizkai Zu-beroar tankeraz: esaterako DEUTA-ZU idatzi eta ez dautazu (bizk.: deustazu; zub.: deitazu) ta plura-lez DEUZKIDAZU, batiboetan ohi den moduan.

Baina hauk huskeriak dira. Nik uste dut, bizkaitarrok batasun kontu honetan gehien bat galdu behar du-gunak izanik, ba dukegula besteen artean guri gehien komeni zaikuna aukeratzeko eskubidea.

Amore emateko prest egoteak ez du esan nahi giputzen esanak bes-te gabe on hartuko ditugunik. Zin-tzo izatea ez baita tonto izatea.

Gaizki esanak barkatu.

XABIER KINTANA

ri-herriak diran ezkerok, gazteria gal-tzen ari dira: gazteek, bizi beha-rrez, kalera jotzen baitute, baserri-eskualdeak zaharren eskuetan utziz. Euskaldun bazter horiek, hortaz, al-derdi guzietatik begiraturik ere, gain-behera doazen alderdiak dira.

Gipuzkoa, beraz, honela segitze-kotan, laister baino laisterrago er-daldun hutsa izango dugu.

Eskola-maisuek ez dute patua onduko. Agirre'ren Txostenak ager-razten duenez, maisuen artean 18-k dakite gaur euskeraz («sólo un 18 % lo sabe bien»). Ikasleen artean, ordea, gorago esan dugunez, 33'7-eg dakite euskeraz gaur. Diferentzia egin ezkerok, beraz (33'7-18'o = 15'7) gaurko euskaldun hau-rrin erdiek beren hizkuntza ezagu-tzen ez duten irakasleak dituzte. Erdalduntzea ez dute maisu horiek geldiaraziko... Eta ba dakigu, noski, irakaspen guzia erderazkoa daal (ikasleek ez dute egoera hau sa-konki aldatzen).

Ba dago besterik, halere. Toxte-nak dionez, Gipuzkoa'ko seme di-ran irakasleen artean 60-ek ba dakite euskeraz. Gaurko haurren artean, ordea, eta esan dugun bezela, 33'7-ek dakite bakarrik. Irakas-leen eta ikasleen arteko desberdin-tasuna adina dan ezkerok (25 urte diferentzia, eman dezagun, gutxi gora-behera), horrek garbi erakus-ten digu kakoa zer dan: azkeneko urteotan Gipuzkoa'n euskaldunen kopurua 60-tatik 33'7-tara pasa da. Ia-ia erdira, alegia!

Gainerako euskal probintzietan horrelako lan bat egitea oso intere-santea izango litzaiteke. Ez dugu oraingoz. (Noblia'rena dago Iparral-deari dagokionez, Agirre'rena baino axalekoago). GAUR'en Txostenak, halere, oso aztarna argitsuak ematen ditu gaurko egia somatzeko.

Ondoko hau, esate baterako: mai-suen artean, zenbatek dakien eus-keraz kontutan hartzeko. Agirre jaunak hau dio: Gipuzkoa'n sortu-tako maisuen artean, 60-ek daki-te euskeraz; Nafarroa'koen artean, 13-ek; Bizkai'koen artean, 11-ek; eta Araba'koen artean, 2-k. Irakasleen arabera hori baldin bada (eta Gipuzkoa'n, haurretara igaro-tzeko 60-etatik 33'7-tara pasa behar dala ahaztu gabe), ondorioa garbi dago; euskera IA HILDAKOTZAT jo ditek GAUR haurren artean bai Nafarroa'n, bai Bizkaia'n eta bai Araba'n. Bazter horiek ikusten di-tuztenek ez dute besterik esaten. Xehetasun jakingarri bat, halere: euskeraren egoera txarragoa dala Bizkaia'n Nafarroa'n baino.

Dugun giroak ez ditu gauzak ho-betuko: neuk bezin ondo daki ira-kurleak administrazioan, irakaskin-tzan, armanan, industrian, prentsan, iratian, telebistan, euskeraz eta er-derak dituzten parteak.

Erderaren eta euskeraren kultura-balioak aipatu beharrik ez dago, bestalde.

Hiletari izan gabe, hortaz, gauzak ez aldatzekotan etorkizuna hau da: gureak egin du!

Eta hauxe da larriago (larriagorik bada). Judutarrek, finlandiarrek, txekoslovakiarrek, poloniarrek, kataluniarrek, eta beste guzi-guziek, legezko bideak lortu artean ere, eut-si egin zioten beren hizkerari: ez itxuraz, benetan baizik. Ez zuten hizkuntza-pizkundearen arazoa ge-rorako utzi: hizkuntzaren pizkun-dea lehenagotik hasi zuten.

Gure artean ez. «Gramatika bat eta hiztegi bat aski dira euskera piztutzeko» esan zuen behin gure arteko batek; eta kito. Lasai! Dana konponduko da! Erderaz barra ba-rra; baina hazi hortatik mirari mi-resgarria: danok euskeraz egingo!

Aski da!

EZEREN ZAI EGON GABE, EZERI LEHENTASUNIK EMAN GABE, gure indar guziez euskera erabil dezagun eta bultza.

Ala kito gera. Eta hortara ixil gaitzen, eta etorkizun arrosa horien ametsa alde batera utz dezagun. Eus-kal Herria maite duena euskeraz mintzo da; eta ez dabaki, ikasi egi-ten du. Hunek ez du bueltarik, eta ez du sekula izango.

LARRESORO

"ROUFFIGNAC" LEIZEA

ANTXIÑAKO EUZKOAK?

Rouffignac leizea, aspaldidanik ezaguna bada bere, ara barriz izparringietan gaurkotasun barriagaz. Bosteun urte dira bere barri agertu zanetik, amalau urte besterik ez baiña, Nougier irakasleak bertako marrazkiak aurkitu euazanetik. Onetarik iskanbilla gogorra sortu zan: Ea nola daikuan bost gizalditan ikertua izan dan leiza orretan, bat-batean ta azkutuan barik musturren aurrean, leenago inork ikusi bako ainbeste marrazki aurkitzea. Ez da erantzuna zailla izan: Antxiñako ikerleen lastargi kedarrak erdi estalita eukazan eta argi makal aregaz ezin ikusi izan ziran. Eztabaida orreik amaitzeko Breuil abade entzutetsuaren erajagia bear izan zan, eta arrezkero goi-arriaroan (paleolitiko) egiñak izan zirala jakin dogu.

ITSUMUSTUKA

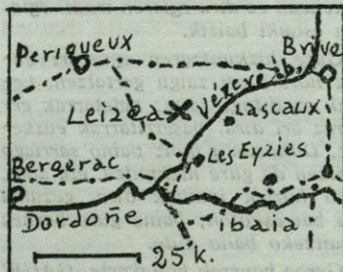
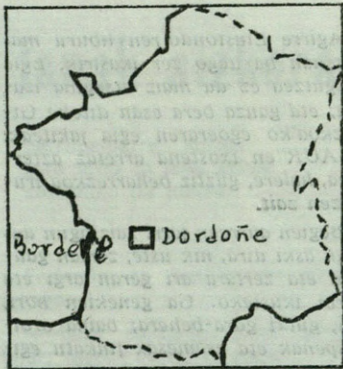
Rouffignac leiza orretantxe urtaril onetako, igande, 12'gn. egunean, goizeko amaiketean, amazortzi urtedun Henri Rauch leiza-azterlea, amar bat kilometro luze dan azpiko leiza aztertzen bere lagunaren aurretik zuzendari joyana, ebagi batik beeruntz joan zan. Andik laster, itzuli ez zalako, lagunok aren atzetik ekin eutsen, alperrik baiña, zulo eta bide asko ziran an, eta euren lagunaren aztarranik ez.

Galduko ete-ziran bildurrez, ta lagun gaiagoren billa, gora egitea erabagi euen, ta alaxe, ogetamar leizalari bildu, Bordele eta inguruetatik batuta, gaztearen billa asi ziran, ta ara, bere lagunak idoro euen astear-te eguerdian, 49 ordu galduta gero.

BAKARDADE LUZEA

Rauch'ek esan dauanez, zortzi egun igaro ziralaokan zan. Bere burua galduta ikusi eueanean bertan bera gelditu zan laguntza zain. Galtean bildurak baiño antxe sortu jakin egiñeko miñak neke geiago emon eutson, naizta orretatik lo egiterik izan ez, onek estututzen euan benetan: lotaratzen bazan lagunak deirik ez entzuteak.

Bederatzi ordu biar izan euezan

argira eltzeko, aurretik baiña, idoro euela eta ondo zalaren itza mutillaren amari bialdu al-izan eutsoen, inguruko basarri baten zain egoan seme bakarra zan orren amari.

KANPANTZAR

Berrogetamar urte inguru dira Kanpantzar'ko leizan bost bat eibartar gazte galdu ziran ezkerro. Arein gurasoak eta erri osoak alako esturasun larriak igaro ondoren, guraso, senide eta lagunak idoro al-izan euezan, otzak jota argigaiak erre ondoren arkondara zatieri su emonaz argi billa. Ez mutillak ez gurasoak ez ziran leizalari ikasiak, ala ta bere, odolaren deia aski izan zan orretarako, eskerrak gainera, aldi aretako belbillen argikiñak karburu bidez ixoten zirala, ta euren belbilletatik etara ta besapean artuta oraindik Kanpantzar zuloak barriz ikusi ez dauan argi dirdaitsua lortu al-izan euenari.

BEIZTEGI

ESNATU ALA LOTAN JARRAI?

Azken bolara au dala-ta, sekulako iskanbillak dabiltz Gipuzkoako erri batzuetan. Oietan zigorrik aundiena artu duana, Zumarraga izan da.

Gauza onen berri danok dakigu gutxi edo geiago. Baiñan egia ote, dannon aotan dabilena?

Nik, naiz urrutit xamar egon, era askotako gauzak entzun ditut. Egunerokoei begira jarri eta gauza asko ez dituala ekarri, edo ta bestela jendeak itzez erabili dituan gora-berak oso desberdiñak dirala esango nuke. Ori guzia zergatik ote? Ez ote gera langilleok eguneroko jator batzuk eukitzera iritxiko?

Gauza ori guzia oso beltza iruditzen zait eta erria bera sartuta dagoan arazoan berri ematen saiatu bear degu, al dan argi eta garbien. Ala ere beti izango da idaz-lan eta abots arteko desberdintasun ori, baiña gutxienez, zuki beza erriak irakurtzeko, itxura-dun bat eta berak bizi dituan arazoan berri emango diona.

Gauza onen puska bat gure eskuetan dago eta naiz pauso asko egin bear izan ortara iristeko, ez dezagun lo artu eta asi gaitzen aldapan gora, beera begiratzeari utzita.

JUO

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

SASKI-NASKI

(Bilboko Unibersidadea jasotzeko lanen lenengo ekiñaldia subastan jarrida) (Emakumeak du itza)

Datorren Abuztuan, luzeenera jota, asi bearko dira 1972'garren urterako bukatu bearko diran lanak.

Gobernuaren "Boletín Oficial"ean Eziera ta Jakintzako Ministeritzak Bilbo'ko Unibersidadea jasotzeko lenengo lanen subasta-leiaketa jakin-arazi digu.

Leiaketarako diru-kopurua 1.100.000.000'oo'tan jarri da oiñarri bezela. Leiaketan Espaiñiako Lantegitzak sartuko dira.

Lanetarako epea 19 illabetetan sartzen da ta Abuztuaren 15'garrena izango da luzeenera jota, lanak asteko eperik luzeena.

Gobernuak jarri dituan baldintzetara eratuak izan bear dute diru-kopuru egitamuak. Eta illaren 20 ta 21'garrenean agertu bearko dira Eziera ta Jakintzako Ministeritzara, arratsaldeko ordubaterako.

Leiaketara agertzen diranak, beren eskeintzaren baitura bezela, 22 milloi pezeta utzi bearko dituzte Ministeritzan.

(Silluaren kontuak jakiteko)

Gibraltarren beren lanbidea galdu zuten langilleei laguntzeko, aspalditxo «bi erreal» jaso ziguten eskutitz eta korreoko prezioa.

Zenbat bildu dan esatea, ez da naikoa. Ortik gora, ortik inguratu dan dirua nola zabaldu dan jakitea ere, komeni litzake. Ta ori zetz-meatz adierazita, gainera.

Izan ere, jendea oso oker pentsatzen oitua baitdegu. Negargarri litzake ontan, gaizki pentsatzeko susmo txarrei bidea emateai Alegia, norbaitek uste izan dezake, «Gibraltar'ko» kontutxo ori «aitzaki» artuta, korreoko pagaketak garestitu dizkigutela.

Orregatik ederki legoke au jakitea: Nola zabaltzen da ortik jasotako diru ori? Nola zabaldu bear da gerora bilduko dana? Au ere bai: Zenbat dira langille aietatik oraindik lanik gabe daudenak?

(«El Correo Catalán»etik artua.)

Dirudienez, familiako bizitzan, emakumeak du itza. Onela agertu da Erri-irizpidea izeneko Eralguntzak egin berri duan galdekizunean. Salustiano Campo, zuzendaria «Informaciones» egunkariari orrela aitortu dio: Erasketak egiterakoan, erredizetan izan ezik, geitxoago dira, emakumeak erabakitzen duala diotenak. Langille arruntan etxetan senarrak omen-du sarpide aundia goa. Eta nekazari-errietan ere berdin.

Bisita eta gizarte-bizitzan ere, emakumeak omen dute esku aundiena. Nekazari-errietan gizonak sarrera geiago omen-du, eta aberarats-jendearen artean, andre-gizonak berdiñean jokatzen omen dute erabakitzeko orduan.

Jatekoa aukeratzekoan, emakumea da berriro nagusi. Langille ta nekazarien etxetan, nagusiago da gizona.

Emakumeak dira, beraz, agintzen daukagunak; eta gu gizajook, konturatu gabe oraindik. Au dek itxumena!

(Basauriko kartzelatik ies egindakoak Espaiñiara erakartzeko eskea?)

Guziok dakigun bezela, ETA'ko espetxeratu batzuk Basauriko presondegitik ies egiñak dira. Auek, Frantziara ies egindute, ta angio agintariet, politika-babesa eskatu diete, diotenez.

Frantziko enbajadan, Madrillen, ala ere, kontu orren berririk ez dutela, esan dute. Espaiñia ta Frantzian artean, ba da itunben bat, batak bestearen kartzelaratuak elkarren artean trukatzeko. Gero, ba da beste kontu bat ere erabakitzeke.

Espetxeratu oiek, politiko bezea, ala gaizkille arruntak bezela artu bear dira

Gobernuaren aldetik ez da ezeren berririk. Dakiguna, Berri-Emaille diran Elkartek zabalduta dakigu bakarrik. Jakin degun guzia, au izan da: Espaiñiako Gobernuak, gaizkille arruntak bezela artzen dituala ta argatik, preso oiek Espaiñiara biurtzeko eskea egingo ote duan. Baiña zurru-murru oietan agortzen da jakin degun guzia.

(Logos)

ECHABE

ETXABE 'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 21

ZARAUZ

FUNCOR, S.C.I.

BENETAKO BASERRITARRAK BEAR DITUTZEN MAKINAK

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKAEUROPA'KO AUERRERALDEUNI'K ONENAK,
AMENGO NEKAZARIENTZAT.

ADI TA OROI EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO

Vizcaya, 114

HERRIAK ETA GIZONAK

BIAFRA ?

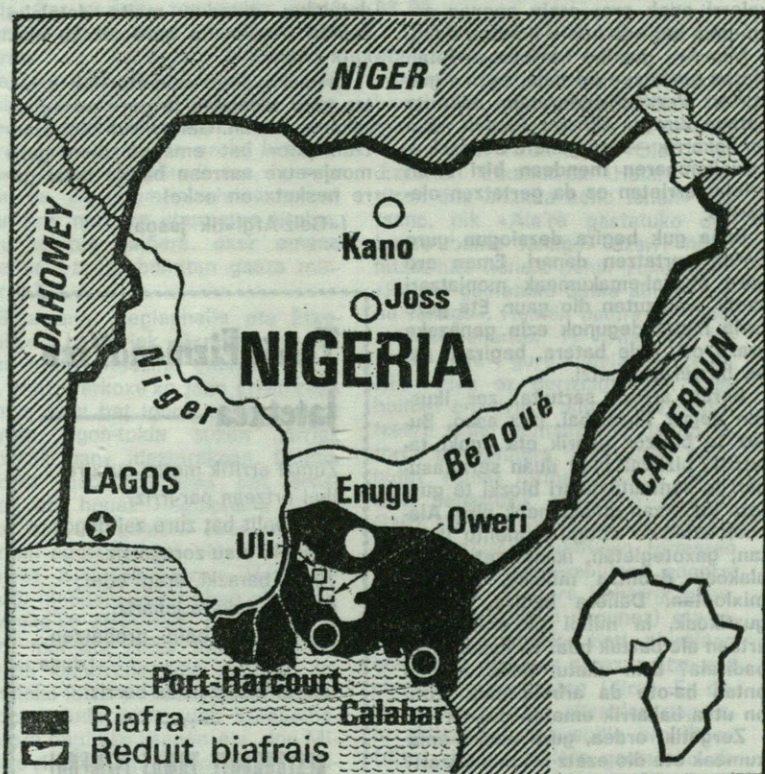
Gure munduaren eguneroko historian argi eta garbi ikusten dugu, herri batek ez baldin badu independentzi politiko eta ekonomiko bat, ez dela ez errespetatua ez ta ere herri bezala kontsideratua. Hau ondo ulertu zuten Biafratarrek eta gudu bat egin zuten. Gaur Biafratarrek, prest daude bere herria errespetatuko lekean edozein soluzio politiko onartzeko; berak diote, ez dutela behar-beharrezkoa independentzi politiko bat; ba dirudi kontradikzioan dagoela hori beren guduarekin, baina egia esanda gaur Biafratarrek herri bezala akabatuak izan dira petroleoaren izenean.

Nigeriako gobernu federala Britaina Handiaren lgunza handiaz Biafrako herria akabatu dute, txirotasuna, miseria, gaitza eta heriotzak egiaz, ONU-ko zuzendariak ere zion: "ezin liteke Nigeria barruan Biafra askatu-libre bat onartu" nahiz eta organizazio hontako arauak herri guztientzat eskatu.

Zer izango da Biafraren berri? Ziur, Biafra Nigeriako mapetatik kendua izango da, beste izen bat emango diote herri honeri eta herri honetako jendea Nigeriakoa dela esatea beharturik egongo da.

Biafrak askatasun bat lortzeko gudua galdu du eta hiltzeko zorian aurkitzen da.

AMAIA LASA

Biafratarren txokoa, 7.000 kilometro koadratu eta 7.000.000 bizilagun.

MUNDUAN GEZURRA, BIAFRA

Gezurra urrea balitz... Bai, urrea delako da hainbeste gezur munduan. Gezurak bere balioa ba du bankuetako operazioetan. Gezurra urrea da. Axolarik ba ahal du, ba, gezurak gizona menperatzen duela eta abereen mailean jartzen? Gehientsuenontzat ez du axolarik.

Azkenean Biafra erori da. Mendera dute Nigeriako federalet. Ba zen garaia: gudua bukatu da eta mundua poztu egin da. 1966-ko Urrilean hasi zen dena, Nigeriako zenbait tokitan hogeita hamar mila ibo hil zituztenean, Milaka ibo sortherriratu ziren orduan, jenoizidio baten beldur. Nigeriaren batasunak merezi zuen milaka ibo haien heriotza. Yakubu Gawon buru zuela, Nigeriako Agintariek hiru estatutan nazioa zatitu zuenean, Odumegwu Ojukwu koroelak ez zuen hori onhartu eta Biafra Republika Nagusi eman zuen, 1967-ko Maiatzaren 30. 14 miloi zituen garai hartan (8.000.000 ibo eta leinu-senide), Sarri esana da, Biafra lurralde aberatsa dela, Nigeriaren tankeran eta Afrika osoa bezala.

Irduantxe hasi zen egun hauetan «bukatu» den gudua. Biafra, bakarrrik egon da. Frantziak eta Afrikako lau Estaduk ezik, beste inork ez du «eskuak zikindu» nahi izan gudu zital hortan. ONU berak ere ez du onhartu beste nazioen mailean. Eta ba da gehiago. U Thant berak ere gaitzetsi egin zuela esan dezakegu: nazionalismo eta bereizizalekeriaren, hau da, separatismoaren irudia baitzen. Thant jaunak ere «batuta» bizitzea eta «menperatuta» bizitzea ez direla berdin ez ote du ikusi?

Armamentua sartzeko aitzakia zela ta, Nigeriak ahaleginak egin ditu biafrarrei laguntza etxeratzen galarazteko. Gurutze Gorriak egazkinak bota izan ditu. 2.000.000 hilak: goseak eta gaitzez asko-ta-asko. Haurrak, emakumeak, zaharrak... Xorriak kaiolan goseak hiltzen utz ditezkeen bezalatsu.

Hiru aldetikako eraso gogor baten ondoren, menderatu dute Biafra federalet. Gowon nagusi. Zenbaitek diotenez, Ojukwu buruzagitzatik bo-

Ez dago gehiago egiterik: Patxara osoan, heriotzaren zai.

tea, jaurtia izan da; Eiffong bere lankideak jaurti ote duen. Honek bake-rako ituna eskatu du. Biafra berriro «etxeratua», batasunera bildua. Gudua galdu ondoren, milaka herritar berriro ihesi. Jenoizidio baten beldur hasi zuten gudua. Galtzean beldur hori ikara bihurtu zaie, eta goseak ihesi doaz.

Mundua poztu egin da. Bozkariozkoa da gudua bukatzea. Lotsakizun bat «gutxiago», eta diru-iturri bat gehiago (askonontzat). Inglatera, USA, ESSB. eta beste hamaikak ere poztu egin dira. Bakea nahi zuten inolaz ere. Bakea iristeko, armak bidali zizkieten Nigeriako federalet, entzungor egin iboen delari. Orain amaitu da. Gudariaren heriotza-irrikia itzaltzeko eskatua diote Gowon nigeriatarari. Lotsagarria, hil dituzten baino biafrar gehiago hil-

tzea. Hala da; baina berea egin dutenean.

Behin-da berriro, gezurra, diru-grana maltzurra eta makurra nagusi: bakearen izenean, noski. Bakea ekarri dute ingeles eta errusitar armek Biafraren aurka lehertzean. «Baketu» da lurralde hura. Ahaz dezagun gertatua. Azpian zegoena azpian gertatu da. Horixe ez ahal genduen nahi? Balta haur bat, larrugorriak eta goseak hila photographi handitan erakustean ere. Orduan ere horixe nahi genduen.

Nik eznuke ertengo neure lurretik guzi hauek ikusteko. Baina gaur, munduan, Afrikako lurzati hura nabarmenena zelako, hori ipini dut neketan direnen irudi.

HAIZPURUA

BIAFRA: ODOLA ETA PETROLEOA

Biafrako gerla amaitu denean, mundu guztiak nazka ikaragarri bat nabaitu du. Edo nabaitu behar zuen.

Arrazoirik gabeko gerla. Bai, ba zuen arrazoi ekonomio bat bainen nortzuek piztu zuten gerla eta nortzuek amaitu dute? Ez, ez dira nijerlanoak edo iboak izan; Londres, Paris (ez hainbeste), Moscu eta Washington izan dira gerla hasi eta amaitu dutenak. Iboak zapalduka zeudela? Bai, egia, baina egoera hortaz baliaturik aipatutako lau nazioek bere interesak defenditzen ahalgindu dira eta interesak bete direnean, denak etxera joan dira. Noski, nazio bat odolatan utzirik, gizonik gabe, gose bizian... Cruz Roja delakoa... puente aereoak... zoragarri zen baina Cruz Rojak eramaten zituen janariak, harmak ematen zituztenen janariak ziren. Hau da, pistola eskaini eta botikin bat ere bai, pistolaren ondoreak «sendatzeko».

Petroleoa esku onetan gelditu da eta hau zen benetan interesgarri. Horregatik, ze axola dio Biafran gertatuak? Ze axola hango goseak? Ez dio axolarik. Ay, petroleoa zein esku ederretan gelditu den! Noski, odolatan behinere zikindu ez diran eskuetan. Gizon oso erresponsibleen eskuetan. Noski beldur ikaragarria diogu iraultzari. Eta kondizio hauetan zer egin behar litza-ke?

Gerla amaitu da eta mundu guztia poztu. Baina zergatik hasi zen gerla? Eta zergatik poztu da mundu guztia? Gerlaren amaitzeaz batera barrenean munduak zeuk zen zaborroa hil delako?

Eta denok poztuko gera Vietnamgo gerla amaitzen denean? Baina misterio guztien izenean zergatik hasi dira Vietnam eta Biafrako gerlak?

ANJEL LERTZUNDI

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón, Iruña, Bilbao, Gasteiz, Jerez de la Frontera, Gádiz, Alcantara, Murcia, Cartagena, Granada, Almería'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

1.896

1.969

GIPUZKOA'KO PROBINTZI - ERATETXEA

(Caja de Ahorros Provincial de Guipúzcoa)

Zure diru bearretan gure «PRESTAMEN SERBITZARITZA» (Servicio de Préstamos) balia zaitez

Zure baserria erosteko edo obetzeko
Zure Arrantz-Ontzia erosteko edo obetzeko
Aberea —azienda— erosteko edo obetzeko
Baratzeko fruituak obetzeko
Iakindean jarri zaitez Donostia'ko gure
12 ofizinetan eta Probintziako 63 sukursaletan

ERAMAN - EKARRI'rako

AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparraguirre, 8 - DONOSTIA

JOSE ZINKUNEGI'REN
OPTICA BERRIA DONOSTIAN

URTIETAN LAN OIETAN OITUA

BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

HERNANI, 4

DONOSTIA

holandako eliz-artzantzak batzarra ez konzilioaren eta ez aita santuaren aurka dago

Holandako Eliz-artzantzak batzarra «konzilioaren eta Aita Santuaren aurka» dago irakurri dut «Ecclesia» izeneko aldizkarian. «Holandako go-tzaiak, biurri» ikusi dut «El Diario Vascon».

Nik ez dut uste ala danik. Holandako Eliza gaurkotu naiean ari da. Bere gaurko errian txertatu eta itsatsi nai luke. Bizl dan Eliza da Holandakoa. Ez dago illik eta geldirik. Aurrera doa. Gaurkotzearen arrixku biurriari ekin dio.

Eliza ez da atzo sortu zan elkar-tea, aspaldikoa baizik. Gizadia ia geldirik zegoan garaian zainak bota eta zabaldu zituan. Eliza garai baten

pentasaera eta molde jakin batzuetan itsatsia zegoan.

Gizarte orrek aldaketa aundiak eta azkarrak nabari ditu gaurko egunean. Elizak ere une eta errialde bakoitze-ko gizaki bakoitza salbatu nai badu garaian garaikoa eta tokian tokikoa izanen bear du.

Elizak beti bat izan bear du; ez, ordea, nunai ta noiznai berdiña. Era guzietako berdintasunak gizaki eta erri bakoitzaren izaera eta nortasu-na desegingo lituzke. Gizaki eta erri guziak osotzeko eta salbatzeko jar-ria dagoana desegiten eta ondatzen jardungo litzake.

Betiko salbazio-muiña, mamia eta

azia erein, luzatu eta zabaldu bear du garaian garaiko eta tokian to-kiko izaera, izkuntza, pentasaera, jo-kabide, arazo eta buruketan mami-tuz.

Orregatik aldatzen da Jesukristok erantsi ez dizkion lege, pentasaera, jokabide, oitura eta moldeetan.

Onela Jaunartu aurretik barau osoa gorde bearrean egon gera urte-tan. Gaur agindu ori gabe arkitzen gera. Jaunartzeko eragozpen biurtu bait zan eliz-lege ori.

Meza eta sakramentuak latinez egin oi ziran leku geienetan, Euro-pan Eliza zabaldu zanean geien bat latineira mintzatzen zalako.

Leen goizetik bakarrik eman zite-kean meza. Leen etzitekean jai-bez-peran igandeko mezarik entzun.

Gaurko bearretara makurtzen ari da gaurko gizakiak jaso eta senda-tzke. Orregatik ez ditekete beti ber-diña izan bere giza-egituran.

Aal duan berdiñena izateko joera euki badu ere ez da bein ere berdi-ña izan.

Sortaldeko katolikoak ogiaren eta ardoaren itxurapean Jauna artu izan dute beti. Erriaren izkuntzan eman dute meza beti, iñoiz ere ez latinez.

Apaz geinak ezkonduak izan di-tuzte. Orregatik gu bezin katoliko ta gu bezin Aita Santuaren esaneko agertu dira. Aientzat beste lege ba-tzuk emanak bait zeuzkan Erroma'ko Elizak.

Guk geurok ere, besteak Eliza osoan urteko ostiral guzietan aragia utzi eta egun askotan berau egin duten bitartean, «Buldaren» bidez aragi-uzte eta barau egunak oso gu-txi izan ditugu.

Gu, Bizkaian eta Gipuzkoan, San Iñazio egunez meza entzutea bear-tuak gauden bitartean, Arabarrek, eta beste lurraldetakoek aste egi-ten dute.

Holandako Elizak ere bere bideak eta moldeak billatu nai lituzke ho-landarrak salbatzeko. Eliza osoare-kiko batasuna autsi gabe Deserdin-tasunean izan nai luke bat.

Holandako Elizak apaiz izan bear dutenak ezkontzeko aukera euki-tzea nai luke. Apaiztu ezkerotik ez-kondu diran zenbait ere eliz-lanetan berriro jardutea nai luke. Emaku-meak ere lan ortarako onartu nai li-tuzke.

Erabaki nagusi oietara iritxi da Holandako bosgarren eliz-artzantzak batzarra.

Ba-daki apaizak ezkon-gabeak iza-teko oitura eta legea ezagutu dute-la Sartaldeko Elizak. Baita altxor eta pitxi berdingabe bezela gorde izan duala ere apaizen ezkongetasuna. Ala ta guztiz ere lege eta oitura ori aztertzea eta aldatzea nai luke berentzat, beintzat.

Holandako gotzaiak, berriz, ez du-te ez Aita Santuarekin, ez munduko beste Eliz-katolikoekin eta ez beren eliztarrekin biurritu nai. Egiazko ar-tzai izateko danekin elkartuta iraun nai dute. Aita Santu eta beren eliz-tarrekin bitarteko eta lokarri izan nai dute.

Bai Aita Santuarekin austeak eta bai beren eliztarrekin etetzeak Eli-zatik kanpora jarriko lituzke.

Beren eliztarrekin itzegin eta ge-ro, beren eliztarren erabaki eta arra-zoiak onartu ondoren Erromara di-joaz Alfrink kardinala buru dutela.

Holandarren arazo, iritzi, erabaki eta jokabideen berri eman nai diote Paulo VI'ri, aztertu eta ontzat eman ditzan.

Aita Santuak erabaki auek onar-tzera apaizkera berri bat sortuko li-tzake Elizan: lanean, familian eta gi-zartearen sartutako apaiz-izate berri bat.

Ezkon-gabekoekin batera lan egin-go lukete gizadiaren eta Elizaren onerako.

Geroak agertuko ditu erabaki onen mesedeak eta galerak.

Jainkoaren eskutik doa zeruruntz orbestaldian Eliza. Izan dezagun si-nismen.

M. ATXAGA

gaurko euskal-emakumeak bi ez ematen ditu

A. AGIRRETXEK

Ala nai-ta ere, gure Euskalerrriak oso nekez etengo luke Elizarekin. Ain lotuak joan eta ibilli dira biak gizaldiak zearka! Gaur badabil gure artean Elizarekiko zapuztu-bearra franko. Zergatik ala? Ez dago galde-tu bearrik.

Dana dala, nai-ta ere Elizarekiko arazoak eta bere jokabideak Erri onek ezin ditu pikotara bialdu. Eliza-ren gotzai, apaiz, fraile ta monjak sa-rriarritan bere izketa ta itzasper-tualditan dabilta.

Gizon eta emakume oien taldeak gure Erriaren onerako nola jokatu duten, guk baño obetogo geroak esa-ten du. Talde oietan sartzea ta irau-tea ez da nunbait xamurra ta goxoa gaur.

Apaizgai ta fraile-gaien kultura-etxeak askoz ustuago daude gaur orain-artearen baño.

Lagun berrien falta ori, ordea, bes-te iñun baño nabarmenago somatzen degu gaur monja-etxetan.

Lehen, urtero, taldeka neskatx as-ko monjatarako eman oi zituan Eus-kalerrri onek ere; orain apenas an-emenka bat edo beste ematen duan.

Mundu guztiko kristau-errietan alatsu gertatzen ari dala, esan zigun aurtan Pazkoak-ondorengo eskutiz batean Zirarda Obispo Jaunak. «Ba-kar-bakarrik —zion gañera beronek— sozialismoaren mendean bizi diran kristau-errietan ez da gertatzen ola-korik».

Baña guk begira dezaiozun gure Errian gertatzen danari. Emen ere gure euskal-emakumeak monjatzari ezetz erantzuten dio gaur. Eta gure Erria maite degunok ezin genezake arazo ori, alde batera, begiratu ga-be baztertu ta utzi.

Beren artera sartu-ta, zer ikus-ten degu? Poza, bai, poz asko. Bu-ruz ta biotzez osorik eta egoki ta-jutuak, bizitzak bear duan seriotasu-nari ta zentsutasunari biozki ta gus-tora dabiltazen emakumeak dira. Ala-koak arkitzen ditugu komentu itxi-etan, gaxotegietan, ikastetxetan. Eta alakoak dabilta millaka, urrutiko mixioetan. Danera badira, mundu guztikoak, ia millof ta erdi. Oien artean ale batzuk bear ez bezelakoak badirala? Ezin ukatu. Baña, mundu ontan ba-ote da arbola onik frutu on utsa bakarrik ematen duanik?

Zergatik, ordea, gure euskal-ema-kumeak ote dio ezetz ori monjatzari?

Mundu-aldean arkitzen dituan ku-tizi liliuragarriak izango dira, noski, arrazoirik aundienak. Baña monja-tzak berak ez ote dauka errurik or-tan?

Gaurko gizartearen askatasun jato-rrak bear duan errespetoan azi dan neskatxak, umeki bizitzera beartu-ko duten erakunde ta ezikera asku ez ote ditu somatzen komentubarru oietan?

Mundu-barruko gauzean teologia bat arkitu oi dan sasoi ontan, mun-duko gauza askorekin (adixkideak, jakintzak, informazio-bideak, ta abar) asarretzera ez al da geiegi beartzen konbentura dijoan emakumea?

Gaurko gazte kezkatu ta pentsa-lari geienak errikoiak ta errizaleak ditugu. Eta Jainkoari beren bizia es-keintzekotan, eluteke errikoitasun ta erri-zaletasun ori iñolaz ere galdu nai. Orrelakoan galdekizun zorrotz bat auxe izango da geinetan: Mon-ja auen artean nere Erria maite izan-go al-det? Erriaren kezak, Erriaren arazoak, Erriaren pozak eta miñak Erriaren izkuntza ta gauza on guz-tiak gure monja-bizitzan jaso ta gu-reganatuko al ditugu?

«Konbentu-bizitzako Eskeintza osoa egin nai det, ez mundua gorrotatzen detalako; mundua maite detalako baizik» —esan du gure arteko nes-katx batek.

Orrelako ondo ezin-etorriak dabil-tza gaur monjatza ta gure neska on askoren artean. Galdekizun oiei erant-zun jator bat emango dien gure monja-etxe aurrean baietz ikusi gu-re neskatx on osko!

(«Goiz-Argi»tik jasoa)

Tomás Eizmendi'ren jatetxea

Zumai erritlik metro gutxira, ibai ertzean par-irriz, etxe polit bat zure zal dago euskal kutsu zoragarritz. Arrai, barazki, aragi eder; nai dan aukera janariz, jatetxe au bein probatzen [duna laister azaltzen da berriz.

RESTAURANTE TOMAS EIZMENDI

Curva de «Chiqui-ordi»
Tel. 86 13 90 ZUMAYA

Txikiegia zan Biafra

(1'go orrialdetik)

lelo garratz eta etsipenez bete: "Bi-zirik iraun-naiak garamazki burru-kara". Benetan, il edo biziko gudu larrial

Ez zebiltzan ain oker. Gudatearen leenbiziko urtean bertan beren begiz ikusi bearra izan zuten, zeñien basati eta gorroto-garretan zetizkien gañera. Gaixo-etxeak, azokak, erri osoak desegin zizkieten.

Assaba-n zazpireun giza-seme ti-roz erail bitartean, begira egotera beartu zituzten emakumeak eta au-rrak. Kalabar-en "efik"tarrak bizi-rik utzi zituzten eta "iboi" tar dan-danak garbitu. Esima-n eta Benin Zyti-n eundaka lagun beste mundu-ratu zituzten, emakumezko, aur eta guzti.

Zin-zinez, ez zebiltzan oker, 1966' gn urtean bertan izkutatu edo-ta no-rabait aldegin zuten bi milloi "ibo" tarrak.

Il edo biziko burruka ortan sortu zan Biafra, ordurarte Nijeriaren es-kualdeetako bat besterik ez zana. Ordutik nortasun-apur bat.

Mundua mundu danez gerokoan, izan ote da beste erri bat, Biafrak baino elorriyo latzagorik eta txau-keta beltzagorik jasan bearra izan duanik? Eta ez zan izkutuko gerta-era. Lurbira osoko nazio-buruek on-do ere ondo zekiten angio berri.

Baña? Aundienak eta indartsue-nak Nijeriari laguntzen, dala guda-gizonez, dala ixkilluz. Bitartean, Bia-fra antxe inguruko laterri txikiren bat edo besteren laguntzatoak bes-terik gabe.

Egia, errukizko itz asko; garra-iak eta jantzit-urrazteak ugari. Nor-tasunik, ordea, ez dio iñorik agirian ezagutu, Kamerunek edo onelatsu-ko erri txikiren batek eziz.

Nijeriak zergatik ainbesteko irrika Biafra bereganatzeko? Zearo basa-mortu izan balitz, ziurki ez zuala alako gutizirik izango Lurralde bear-tsua izan balitz, ez zuan Nijeriak

ainbeste neke artuko arengatik; ez beintzat, Biagrari on egiteko.

Aberatsa izan, ordea: janariz, urre beltz edo petroleoz, oraindik ondo landu gabeko meatzez. Anboto, Aralar eta Aizkorri bezelako arkaizten, edo-ta basa-mortu ondartsuen billa ez da iñor nekatzen.

"Orra bukatu Biafrako festa" esan genezakean arren, bukatu ote da? Zortzi-amar milloi dira "ibo"tarrak. Jende asko da, guztiak iritiz alda-tu dirala uste izateko. Burua ma-kurtuerazi zaiela gaur, eta, beste gabe, biguinduko ote dira?

On-egiañak gogoan gelditzen zaiz-kigu. Askoz geiago, ordea, egin zaiz-kigun kalteak. Zauriak uzten duan ormainak beti irauten du, miñik gel-ditu ez arren. Biafrako "ibo"tarrak, berriz, ondo zautituak eta urratuak izan-bide dira biotzetan ez eziz, baita gorputzetan ere. Noiz aaztuko?

Biafraren zorigaitza! Batekoz beste izan balira gauzak! Nijeriako zatirik zabalena izan balitz... gai-ñontzekoak diran bezela 55 milloi izan balira eta ez 10 bakarrik...! Or-duan bete-betean Biafrak izango zuan arrazoi; ez zalantzarik euki.

Arrazoiak ez du balio txikiaren eskuetan, medekoaren ezipañetan. Arrazoiak ez da arrazoi, erri txikiena danean. Arrai aundiak irentsi egi-ten du txikia. Era berean gizartearen, berdin-berdin errien artean.

Txikiegia zan Biafra arrazoiak ikus-erazteko, aulegia eta ez-ezagunegia. Txikiegia zan Txekooslovakia, exi-kiegia Ungria, txikiegia Katanga, txikiegia beste erri asko orain ogei ta amar urte bezela gaur ere. Txikie-giak!

Txikien zorigaitza! Munduko arra-zoi guztiak, aundienak eta sakonenak, jatorrizkoenak diralarik ere, ez du-te balio txikiengan. Txikien onda-mendia, txikien zoritzarra, argirik gabeko illunpea eta itxaropenik ga-beko inperu beltza!

Orra, erri txikien pekatua; orra Biafraren erru bakarra: txikiegia izatea.

ETXEAN SERBITZEKO

17 urtetik gorako neska

euskeraz dakiana

eta Tolosan bizitzeko.

Urrut. 661993.—Bestela, «AURT XO» Dendan aurkeztu

— T O L O S A —

GUKELESA

Gipuzkoa'ko ta Naparroa'ko esne onenakin gertatutako esnekiak:

- Esne Pasturizatua
- Esne soilla (esterilizatua)
- Esne autsa
- Esne-gaifia
- Gurña
- Yogur
- Batiduak

Igara auzoa - Apart. 213 - Urrut. 29060 (lau ar) — DONOSTIA

ERNE!

"ETXAHUN'EN BERTSOAK GIPUZKERAZ" EROSIRIK EDO EROSTEKOTAN ZERAN HORREK, OTOI! MOZTU ETA GORDE EZAZU EGILLEAREN ZUZENKETA HAU

LIBURU BARRUAN

Hiru arantza txit mingarri atera nahirik dijoazkizu lerro hauek, irakurle, Ezjakinean egindako hutsegiteak aurkituko dituzu noski liburu honen horrialdeetan zear. Eznaiz ordea hoienez ari. Ene bihotz barrua odoldu duten hutsegiteak beselakoak bait dira, arduraren faltaz edo buruak tarteka izan ohi dituen deskuido sortuak, alegia.

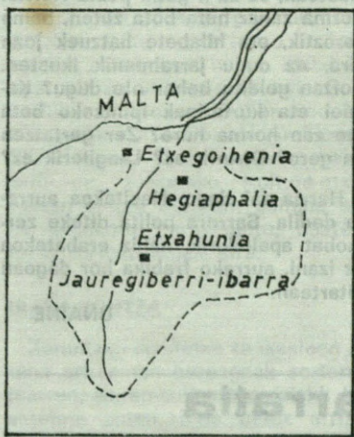
Mintza gaitzen lehendabizi tituluaz, berau baitdugu bistakoena. Azalekoa bezala, barruko titulua ere honela jarri nuen nik: «Etxahun'en bertsoak gipuzkeraz», hots, Etxahun «h»kin, nik beti idatzi ohi dudana bezala. Zer gertatu zen ordea gero? Barruko bi titulutan eta liburu bizkarrean «h» gabe jarri zitaten. Inprentarekin hontaz mintzatuz, badi-rudi hutsa bion partetik izan dela, alegia, heurak huts egin eta ni kon-turatu ez zuzentzeko proba bidaltitakoan. Gezurra badi-rudi ere, horrela izan da. Ze itsumen tristea nireal izan ere, norbere liburuaren titulua, hiru tokitan gainera, oker emana ikustea ez ote benetan gauza mingarria?

Bigarrena, Hagiaphalia eta Etxegoihenia baserriak «Barkoize»ko mapan duten situazio okerrari buruz da. Neri, Barkoize'ko jaun Erretoreak krokis txipi bat igorri zidan baserri horien egon-tokia zuzen jarriaz «Joanek-Joan» idazterakoan. Baiñan gerora mapa frantses bat erosi nuen eta honek Hagiaphalia beste leku batetan ematen zuen, ene liburuari ageri denean eta Etxegoihenia ez zuen markatzen. Honetxek itsutu ninduen, iruditu bait zitzaidan Barkoize'ko erretoreak gutxi-gora-behera markatu zuela situazioa eta mapak zekarrena zela zehatza. Inprentako letraren indar madarikatua! Orduan duda egin nuen Etxegoihenia ere ongi ote zegoen eta Jon Mirandere'ri otoi egin nion azter zeza. Honek segurantziaz markatu zidan «Barkoize»ko mapan ageri den tokian. Kontradizio hauek ikustean, nik egia nun zegoen aztertu beharra neukan, baiñan zearo itsutu nintzan eta ez nuen gehiago dudarik egin mapa frantsesa eta Jon Mirandere zirela egia jabe. Horixe bai, Barkoize'ko jaun erretoreari ere idatzi nion, hau eta beste hamaika xehetasun eskatuz, baiñan ez nuen erantzunik jaso eta orduan, zoriz gaitzez, baztertu nituen —txarretsirik— lehenago eman zizkidan bi baserriren situazioak. Gero, ordea, ikusi dut Haritzelhar'en liburu situazio mapak eta Barkoize'ko erretorearena bat datozela. Nere makurra zuzentzeko soluzioa aurkitu eziñean,

ehuntsu ale zabaldu nituen oker honekin, baiñan gerora gogoratu zitzaidan azalpen honekin dijoan krokisa ale guzietan eraxtea. Erabaki hau, nekez bada ere, aurrera eraman dut, okerdun liburu guziak jasoaz eta heuren ordez zuzenduak salgai jarriaz. Liburuak krokis hau gabe daukazutenok, otoi, eskatu neri (Paseo de Colón, 33, 4.º, San Sebastián), zuen izena eta zuzenbidea emanaz eta berehala igorriko dizute korreoz urrutik (debalde), «Barkoize»ko maparen goi-ekerraldeko hutsunean pega dezazuten. Zuzenketa Haritzelhar jaunak ontzat emana da.

Ez omen da «bi»rik «hiru»rik gabe eta neri ere horixe gertatu zait zoritxarrez. «Ofizialenak» deritzen bertsoetan, bigarren ahapaldian (47' gnn hor.), azkeneko bertso errenka libre xamar itzuli nuen «Oleri» al-dizkarian. Etxahun'ek «Halare higituren dila aitzinia beno lehen» diotsana, nik «Ala're gastatuko dira luzaro baino lenago» ezarri nuen, hitzez-hitz honela behar zukeanean: «Halare gastatuko duela aurea baino lenago». Hemen badira bi puntu aztertu beharrik: 1) «Dila» edo hobeto «diala», gure «duela duala» da. Nik ordea ez derizkiot ongi kasu hontan erlativuko aditz-jokoa erabiltzeari, erdal pentsakeran baitdu jatorri, eta gainera, neurriaren eskabidez, «dula» forma laburtua erabiltzea beharturik aurkitzen nintzan. Gaitz t'erdi! Erlativuko adizkera honi itzul egiteko, aktiboko formaren ordez pasibokoa erabiltzea gogoratu zitzaidan (batere beharrik gabe, berehalaxe ikusiko dugunez) eta gipuzkeraz «galtzak» beti pluralean erabiltzen dugunez geroz, aditza ere pluralean eman nuen (dira). Ez dakit ordea nola ez zitzaidan gogoratu aktiboko forma soila erabiltzea (ditu). Hots, «Halare gastatuko dituz aureak baino lenago». 2) Garai hartan «aurea» prosaiku xamarra iruditu zitzaidan eta dotoretasuna billatuz, hain maite nuen «luzaro» hitza erabiltz nuen. Libertade hau hartzea ezda berez bekatu, itzultzeko beste biderik aurkitu ezin denean. Beste hanitz tokitan ere halatsuko jokatu dut, baiñan ezin bestean, itzulpena literalki ezin emanez eta eskuarki irakurlea jakinaren gainean jarriaz. Baiñan kasu hontan ez zen premiarik aldakizunik egiteko eta honetxegatik beharturik nengoen atsegin-desatsegin guziren gainetik bertso-gileari leialtasuna gordetzea.

Orain, ordea, bertso hau taxutu behar banu, «luzaro» ene hitz kuttun eta dotorea sakrifkatu egingo nu-

ke, eta Etxahun'en «aitzina»ri erantzunaz «aurea» erabiliko. Izan ere, arestian aipatutako leialtasun faltaz gainera, Etxahun'ek nik baino zorrotasun gehiagoz jakin baitzuen galtz «atzen» eta galtz «aurreen» arteko kontrastea billatzen, eta nik, «luzaro» hitz xarmanta erabiliz bertsoari bizitasuna kentzen diot. Beraz, gaur Etxahun'en ahapaldi hau honela itzuliko nuke:

Artzaina ba'da jantziko,
Sastriari eskatuko
Aihalik sendoenarekin galtz-atzeak egiteko,
Halare gastatuko ditu aureak baino lenago.
Baita ere erabil dezakegu «galtz-atzea» singularrean, Etxahun'ek bezala, baiñan ez hain jator nere us-tez, «dula» (duela) erlatibo-aditza honela baztertuz:

Oihalik sendoenarekin galtz-atzea egiteko,
Halare gastatuko baitu aurea baino lenago.
«Oleri»n erabili nuen jokabideaz damaturik, asmoa hartu nuen ahapaldi hau zerbait aldatzeko eta bat-ze ere itzulpenaren azalpen zeat bat emateko liburu argitaratzean, baiñan, momentua heldu zelarik zearo pasa zitzaidan eta ez nintzan kon-turatu nere hutsegiteaz liburu argitaratuta ikusi arte. Ezin konprendi dezaket «lapsus» hau nola eduki nuen.

Horra ene bekatuak aitortu. Nere arima atsekabez bete dute hutsegiteok, zenbait aldiz etsi-etsian jartze-raiño. Irakurle horrek jakingo ahal duzu neri gertatutakoa konprenditzen eta barkatzen. Otoi, gorde itza-zu ohar hauek Etxahun'en liburu barruan, nere azkeneko hutsegite zuzentzea izan dadien.

Esker milla, bihotz-bihotzez!

YON ETXAIDE-ITHARTE

ADITZA BATUAREN SARIKETA

100.000 PEZTAREKIN SARITUA

Herri Gogoa argitaldaria Euskaltzaindiaren babesean sariketa bat sorturik du aditzaren batasun bidea irekitzeko asmotan.

Sariketa hontako baseak, ilaren azken ostiraleko biltzarrean erabakiko ditu Euskaltzaindiak, eta berehala jakitera emango dira. Pozgarria da benetan guretzat sariketa honen berri ematea, beti esan bait dugu euskal jakintza neurketak ez zirela behar bezala ordainduak izaten eta hona hemen erantzuna aurkitu.

Ia era hontako sariak ugaritzen diran eta euskal jakintza bere mailan jartzen saiatzen geran guziok.

TOMAS HERNANDEZ, «HUTS» EAN

—Aitorren izkuntza zaarra Aitor berriaren aotik ikasiko dedala diote.

—Illea artu naiean, ala?

—Gizona, orrelakoa ez zaitez izan! «Ganberro» itxura dedala ba dakit; baiñan benetan nabil. Aitor nere semearen izena da; eta bere amak dionez, berak euskera jakin eta neri jakin araziko dit.

—Euskera ikasi naiean aal za-biltz?

—Jakiña. Euskal Errian jaioa naizen ezkerro, eta biak: Euskal Erria eta euskal erria maite ditudan ezkerro, euskera ikasi nai nuke.

Orain ere nolabaiteko jokaera dabilkit. Aitagiarebaten etxe azpian, taberna, aiton zaarrek euskeraz asten diranean isil isilik egoten naiz; pozik, isilik eta aaleginean.

Noizean bein erderaz adierazten didate bere mintzaeraren berri; eta sarritan nik itxaro nuana esaten didate. Nik asmatua.

—Berrito illea artu naiean?

—Nola emen nagon! Tomas Hernandez izena badet, au egia da!

—Zu nundik-nara jaioa zera? Pio Barojaren gogtik, ala?

—Ez didazu sinistuko, baiñan Donosti ko Plaza Zaarrean bi eta iru ordu egon izandu naiz eten gabe, txisturen doinuak entzuten.

Ta nere gogoaren bizigarria, Euskal Erriaren izakera berezia da.

—Orduan benetan ori zera Benetako jakintsuen bat ote zaitugu?

ARTISTA

—Jakintsua, ez dakit; eder zalea, bai. Txikitandik paperak betetzen ibili naiz. Aurrena arkatza, gero pinzelak, aal nuanakin. Eta nere jakin egarria, Euskal Erriko edertasunak eta izakerak piztua da.

—Orduan, zure iritzi, ertiliariak, artistak, edertasuna ezik beste zerbait nai izan lezake?

—Saiatzan gera, ni ez ezik, Donostia inguruko artista batzuk; saiatzen gera beste zerbait ere prestatzen; neretzat, oso pozgarria izango

Tomas Hernandez Donostiar pintorea

litzake emen, bere garagean Parisen gertatu zana gertatuko balitz; erdi illa zegoan erti-jokaera erabat berri-tu zan Parisen bizi ziran artisten bidez; eta jokaera berriak beste gauza onak ekarri zituan.

Bai; nere uestez, ertiliariak, artistak, zer esanik ba du gaur gaurko Euskal Errian; izan ere, diruak lagundu ezik itxutu ere egiten gaitu sarritan; eta ori inon gertatzen bada, Euskal Errian gertatzen da.

Orregatik, batzuk benik saiatzen gera beste zerbait ere lortu naiean; oraingoz Donostia inguruan beste-rik ez bada ere.

Su berri bat emaiote, ba, Euskal Erriari. Bear bearrezko sut. Beste bat arte.

OTALORA

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko azilyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torelavega'ko Perira Joan
etorriak.

Muebles Inchausti

Lasarte'n dagon etxe on [batek] eskeintzen dizu ostatu, an dauden gauza zoragarriak bixitatze prestatu. Apain, dotorez, berdifik ezta; ifiola ezin puskatu, MUEBLE bearrez baldin [bazera] INTXAUSTI' NEAN eskatu.

Estación, 19

Urrutizkifia: 97580

L A S A R T E

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Vergara, 11 - Urrut. 17751 - Etxekoa: 22700 - DONOSTIA

Avda. del Gral. Franco, 13
Urrut. 85 12 85

ZARAUTZ

Kabi berria dezute?

Ederkil

Osatu nai dezute?

Atozte, konponduko

gera-ta

ernani

EGERRITAKO NEURKETAK

Bi neurketak izan ziran «kimu-alai» biltokiak eratuta.

Leenbizi belenak, eta bestea berri. Ager toki edo escapareteena. Zein baiño zein, egokio ezin zuten lan erer au.

Belenen leenbiziko saria Valentin Telleriarentzat izan zan.

Bigarren. Rikardo Gainzarentzat. Irugarrena berri. Floridako Ikastolentzat.

AGERTOKIAK

Leebiziko saria. Idarretako arategintzat.

Bigarren. Benito aizparentzat. Irugarrena. Eguzki drogategi entzat.

Juraioak asko boratu zituen egin dako lan ederoiek. Zorionak danori.

OSTIKOLARIAK

Donostiako ostikolariak gogor aridira beren «Real sociedadekin». Bosgarren mailan dihoaz txapeldun izateko bidean Ernaniarrak poztutzei gera gipuzkoa geranez geroz.

Ernaniko ostikolariak ez dira orrer ederki. Jakiña batzuetan galdu, eta bezetan irabazi. Orrela izaten da jokoa. Datorren urtean irabazi egingo da.

Ola izan dedilla.

ZUBI

bermeo

ANTZERKI EDO TEATROA

Gabon illeko 28'an eta Urtarrilla'ren 4'an. **ELEIZALDE ALKARTE DAZKUN** entzutetsuaren magalpean. Bermeo'ko Antzerki Taldeko neska-mutil gazteak antzestu dabe zazpi ekitalditan, Ondarrutar idazle ta olerkari ospetsua dan Zubikarai tar Agustini'ek egindako "SEASKA INGURUAN". Lan samur eta biguna. Josu umetxoaren jayotz egunetako egikeraren jasoea. Laurka onen sustraya liburu zaarretatik artuak izan dira. Beste zati batzuk idazlearen erti asmoetan sortuak. Baiño lan guztiya, edozein lekutan agertuteko egiñak; Gabon eta Errege aldietan batez ere.

Aita Gotzon Garitaonaindiak, ederto baiño be obeto agertuten eben laurka bakotxaren zergaitia; eta zelan agertu be.

Utsunerik ez egoan bete barik antzerki adakuntzetan. Batean ubestu; bestean txistu soinu; beinik bein ikusle txiki eta andiak pozik egon ziran eguerdi aretan. Ez asperutekoak ziran igande bi areik; jaitxu politik ziran.

Zabalondo gaztea, gure Mardones txikia, inoizko obien egon zan abestuten bere gitaratxo lagun ebala. Bengoetxea neskatila polita be, abots mee eta gozoagaz, begiti garrantzidunak ubestu zituan gitarriaren tin-tinagaz anaituta.

Politx Larrinaga ta semeak be, txistu soinu inoizko txalorik geien irabazi zituan, erestxorta mamintsuak az ikuslearen belarriak gozotuta. Egun zoragarriak izan ziran egun bi oneik antzerki zaleentzako.

Azkenez, eta amaituteko Euzko Batza r ede r au, entzule eta egille gustiak, euron tapelak kendu eta zutundurik, ubestu zan AGUR JAU-NAK, itzal edo errespetoz beterik. Zantzo zoli bat ere entzun une onetan.

Zorionik beroenak Bermeo'ko antzestaldeko neska-mutil gasteeri Gabon errege aldiko erregalu pozgarritzkoagaitik. Eta aaztu barik Aita Gotzon eta Zabala tar Paulo antzerki zuzendari jatorrak, bi gizon oneik eta Galdona margolari gazteari txolarik beroenak euron lan astun eta buru auste guztiakaitik. Urren, noiz?

URKIDI

galdakao

EKUADOR'ERA

Zazpi urte Ekuadoreko Los Rios en mixiolari egin ondoren, berak ain maite daben Galdakao ta Euskalerri-ra orain lau edo bost illabete etorritako bertoko seme Ibarra'tar Iñaki apaiz gazte zintzoa, orain barriz joan jaku, Urtarrillaren 20'gn. libre euki dituen ill orreik laster baten igaro diralako, esandako alderdi aietara, beren guraso, anai-arreba, senide ta adiskide guztiak itxita, berak bere borondatez, benetako sinemenak bultzatuta, artu eban egintza, bertako sinsegabe errukarriak Jauna'rentzat eta gizartiarentzat irabastia lan neketsua.

Iñaki lako apaiz kementsu zintzoak, berton Euskalerrian be biarbiarreko doguz kristau ez diran guztiak be, zeregiñik asko daukagulako errimiña daben eleiz-gizon guztientzat; erria jakintzu zintzoaren biarri-xen andian aurkitzen dalako, baiña, eurak artu daben zuzenbidetik jarraituko badabe, egia erakutsiten, askatasun geiago dagoan lurralde-etara jo-biarrean aurkitzen dira. Agurtutuen etorri jakunian Iñaki, tamala artu dugu beste sei edo zazpi urtetarako berton bear genduana, eusko-seme bat aldentuten jakuleko, baiña, bestetik, pozez besarkatu dogu, bere erri maitean egin ez leiken ongarrri asko egingo dabelakoan gizadiaren onerako Zeuk. esan ze-unstan legez, gero arte Iñaki! eta zoriontsu izango aal zera lurralde libre orretan. Orain arte legez irakurriko dozuz ZERUKO ARGIA'n, osasunaz bagera, erriko berriak. Agur t'ardi.

MENDIGOIZALEEN BATZARRA

Aurretik iragarrita egoan legez, Urtarrilla-ren 18'gn. ospatu zan Ganguren mendigoizale bazkunan urteroko batzar nagusia. Eta batzar bat geiago esan aal balerdi, etzan orretara izan, aurreko urtiatokoak baiño zentzun sustraituagoaz aurkitu gendualako bera, eta beraz, erabagi sakonagoak, egokiagoak erabagi ta artu ziralako gure ustez; mendigoizaleen jakintza ugartutzeko, arazo bikaiñak, batzordearen asmoak betetan badira beintzat.

Lendakariak esa neban legez, ondo dago mendira igotea, gure gorputzak sendotu-ta burua arindutia be, baiña, bide batez zerbaiz geiago eginbiarrean gara mendizaleok eta asko egin badau be, egin bear dogu geure adimenak, jakintzaz aberastutzeko; mendi ta inguru eta errietan aurkitzen diran zer-ikus, erti eta edestietaz oarrak artu ta ikasiaz ikusteko, orretara barruz da azalez ezagutzeko geure lurraldea, eta beraz nundik gabiltzan jakin daigun.

Esan dogunez, batzar egokia izan zan; lenen beti legez urteko gorabera guztiak aaztertu ziran da, urren zer egingo dan eta zeregin beardan. Azkenez, batzordia pizkat barriztu zan, aurtan bazkuna ospatuko daben zidarrezko ezteguak gertutzeko izango ei-dan egokiena. Aurrera mutil-teska zintzoak! geure kirol garbi or-ian, baiña, erri-eskubideekin inoiz aaztu barik.

BASA-JAUN

lazkao

IAIALDIA

Benetan ederra Astotxo eguneko jaialdia! Bai, ederra benetan arrazoi askogatik: helburu ona zeramalak, gure gazteak lana ugari egin zutelako, eta bertara etorri ziranak, bertan esan bezala, txalo baten truk etorri ziralako. Guztion atsegina ez zan txikia izan! Antolatzaile guztieri gure eskerrik ederrena, bai eta ere

hauzoko herrietatik etorri ziraneri. Hango abesti eta dantzak! Euskal-Herriko lorategiko goren-gorenekoak ikusi eta entzun genituen. Euskal-Herriko txoko txikienetan ba ditugu inork uste baino bitxi bitxiagoak.

Nere ustetan, akats txiki bakarra; ez eratzailleena, baizik eta azkenik agertu zitzaigun soinu-jolearena. Euskeraz ez jakitea, horrelako jaialdi baterako eragozpen handia behar du izan; ez diogu mespretxurik eginen, baina ez genituzke deitu behar.

Akats hori ezik, besteak (eta horien artean aurkeztu zutenak ere sartzen ditut) ondo baino hobeto. Zorionak!

ELIZ-ATARIA

Eliz-ataria garbitzera zijoaztela ikustean, ez za n gutxi poztu Herria. Horma zahar hura bota zuten, baina geroztik, eta hilabete batzuek joan dira, ez dugu jarraimenik ikusten. Hortan gelditu behar ote dugu? Kamioi eta kurtarinak ipintzeko bota ote zan horma hura? Zer gertatzen da gero? Dirurik ez? Langilerik ez?

Herria zai dago. Hasitakoa aurrea dedila. Sarrera polita ditek zer-txobat apaindurik, nahiz erabatekoa ez izani, aurreko frabika hor dagoan bitartean.

UNAINE

arratia

AUZOARENTZAT ESNETSU,

ETXEAN ANTZU

Euskera bateratuak, barri erderatuak edo erdera euskeratuak naiko buruko-min sortu deusku. Geugaz bat eztatorrena, azpikarizat jotzen dogu. Euskaldun zindo ta zintzoak, geu bakarrik gara. Ikasiak eta jakitunak be, geu. Gure aurrekoak ezer gitxi egin eben ondo ta garbi, abar ta amar, gaurko jaun buruargi ta euskera-maitaleen itz eta esakerak doguz.

Erri andiak, etxeko itzak garbi ta mazal bizi daitezkan, auzotik datorzan kutsapenei (contagio) at (fue-ra) esaten deuse; guk, oster, ain eskuzabal ta biozperak gara, etxea antzutu ta mekotu gura dogu.

ZAZPI ILLABETE

Eztagiu ba, euskaldunok urte geigoetan bizi gaitzean ala ariñago il gaitzean egin daben, edo egin gura daben, baiña, egia au da: zazpi illabete euskaldungaz osotuko daukuezan urteak izango doguz euskera bateratuan. Amabi gura doguz? Zorrotxo bizkarreratu, eskale biurtu eta goazen auzoko atera, «mar-txo», apirila, mai-tza, abuztua ta abendua» eskatzera. Pozik be pozik emongo deusku bai-ta «enerua», «fe-brerua», «junioa», «julioa», «sepi-tembria», «ogtubrea» ta «nobiembria». Zamoratik, Argentinatik naiz Inglateratik datorrenarentzat be, bere biziko izen egokiak «memento» baten ikasteko, Baiña gure Yurre'tar Yulen'egaz gagoz bete-betea eta oso-soan.

AITA ZAARRAREN DEZ NEGARTIA

Dima'ko Emaldi auzunetik datorki-gu eskari negarti au. Aita zaar alar-gunaren deia dogu. Ezkontzaren go-se ta ametsik barik, nasai ta zabal bizi dan semearentzat laguna gura dau. Ondo zaindutako baserria da. Solo-munak okaran, kexera, madari ta sagarondoz beterik. Ukuluian, kortan, txal-zekor eperdizabalak eta bei esnetsuak. Oillotegia oillar ta guzti ta gorringo biko arrautzak ugari. Errian azi danik txarrik ederrena il barri. Ez-ete-dogu izango Euskale-rrian, aita zaarragaz errukitu, seme-agaz maitemindu, baserriagaz zale-tu, emaztearen lan (bereziak tella-tupean egin eta gure Pedro'gaz bizi gura dauanik?

A. LANDEJUELA

zestua

Alper ugari ba dagoala gure erri ontan esango nuke, ta batibat, ezkon-gazteen artean. Onela diot, Guraso elkartek azkeneo bi igandetan erriko gurasoei deitu billera nagusira eta guraso gazteek eman du-

ten erantzunagatik. Ez zan izan nola naiko deia Guraso elkarteko zuzen-dariak egin zutena: Lolo-yako irra-titik, Elizatik, sendi baikotzari es-kutliza bializ, baiñan ala-ta guziz ere...

Batzar nagusira jendea etorri de-din beste zerbaiz asmatu bearko du-te guraso elkartekoak. Desfasauta (nere lagun batek onela dio; moda-tik igarora, oitura bat sartua, ekin-tza bati eldu eta aria galdurik baldin badago, edo ta... lanerako gogo gu-txitxo daukanean gogorik eza adie-razteko) desfasauta egongo dira noski, aitatu ditudan bide oiek. Zer-bait berria asmatzen saiatu bearko dute, gurasoak bildu nai badituzte.

Idazteari laga eta nere baitan ari nintzan pentsatzen, zer egin ote li-tekean gurasoak alkartzeko, eta orra nun asmo berri bat sortu zaidan, eta bera batzorde nagusian daude-n gizonei eskeintzen diet.

Goxokiak, ardo goxoa kokillakin l.a. billerara etorzen diranei ezkein-tzea ez ote litzake egokia izango? Bide au artzen saiatuko nintzake, ez bait det uste, orain arte uts egin duanik. Kokudanez beste nunbaiten, onen antzeko jokabidea batzarretan artua izan dute, ta jendea nabarmen xamar irten omen da. Arpegiak ko-lore gorri, irriparra ezaipaitetan, berriktarako gogo bizi-az, ta... bi kilo geiago gorputzaren gainean darama-tela. Orain ez dakit sakelan edo sa-belean eramanak dituzten, baiñan dana dala... bi kilo geiago.

Beste bide bat ere kontuan artze-koa izango itzake. Billerara etortzen diranei, zenbaki bana eman, otortxo bat zotz eginaz edo... aBaiñan ze as-takeri esaten ari naiz.

Errian dauden arazo edo prolema-k ez gaituzte mugitzen ez zaigu ajola-rik, berdin zaigu erriak atzera ala aurrera egiten badu ere. Bizikera errazari emanak gaude. Alaxe diru-di gure jokabideak.

—Batzorde barruan daudenak, neregatik, aurrera jarraitu dezatela. Berriak aukeratzet joan da, leen dauden mailakorik aukeratu-ko ote degu?

Itxaropen osoa bestengan uzten degu, eta zertara billerara joan? Gu-re giza barne edo kontzientziak la-sai gelditzen dira era ontan mintza-turik:

Zertara joango nauk bal Neri ez zidatek ezertxo ere esaten orrelako batzarrak, ta ni joan ala ez...

Ez. Ez dute nai prolemarik, ez bu-ru-austerik, ez antolabiderik; bestek egin dezala lan, bestek kezak ta eziñak, bestek bizkar gainean erri-ko arazoan pixu guztiak.

Naiz pentsakeraz motelak, utsak izan, batzar batera deituak gera-nean joango bagina, pozkarri izango litzake batzordekoentzat, maai bu-ruan daudenarentzat. jBaiñan, kial Auxe egiteko ere gai ez gera. Naia-go degu kalean galderaz bat josi, batzordean dauden gizonak neurtu, mingaiñetik irtetzen duan miztoaz gaizki esanaz jardunik.

Etorkizuna gazteen eskuetan da-goala diotenak ba dira, baiñan ze etorkizun? Gazteria jatorra omen da. jBail Zer egiten du, ba, erriko gora-beeretan bere jatorrasun ori agertu gabe? Itsuturik ez bazaude,te, begira zuen ingurura, eta ara, Go-tzaipeko ikastetxea, Ikastola, an lan-gillearen eztabaidak, emen Udale-treko arazoak zuzentzen lagun nai badezute i. a. Denok bat egiñik, el-karturik, e zbagera saiatzen boron-date onarekin bide onean jartzen gure artean ain ugari ikusten diran ez bearrak, etorkizun beltza ikusten det gure erriarentzat.

Udararen zai bagaude, Zestuara etortzen diran Txango-zaleeri, uda-zaleei, txanpon batzuk kentzeko, konponduak gaude jaunak.

Gaiñetik txanpon oiek kentzeko, ipur-garbitzea ez beste gaiñontzeko guztiak egin bearra ez da makala.

Aien izkuntzan maintzatu bear, nor bere etxean; aiek dituzten oitu-retara jarri; nor-bere sendian bizi dan aztarrenik gabe, seme alabekin aazturik, iru illabetetan lana astoen eran egiñik, erbestekoaren esaneta-ra zearo loturik, eta dena... bizitzee-gatik.

Bai Jauna. Turistak altsako dute gure erria. Turistak irakasle berriak, turistak aurren jakintza mailak, tu-ristak lan-olak, turistak ibarrerako batasun berriak, turistak... Baiñan ez ote gaude erri-barrutian erbeste-ra billa joan gabe?

tolosa

ZER, IÑAUTERIETAN?

Aurrekoetan genion bezela, aur-tengo Iñauteriak guztiz alaiak izan-go ditugu. Gaztediak onela nai bait du. Eta, ze jai ditugu? Guzia azaldu eziñean, ona emen zer edo zer esan.

Urtarrilak 29. — «Txinparta» el-kartearen Iñauteriak buruz itzaldiak. Fede Zabalak lege-gizon ezagunak. «Iñauteriaren istoriaz itzegingo d-iñaki Linagatorok «Iñauteria eta umoreaz».

Itzaldiak amaitzean «Iñauterik» deritzan errebista berriaren ager-tzea.

Urtarrilak 31. — Jai-Erregiñaren agerpena, afaria eta dantza, edozei-ñentzat, Tolosako Kasinoan.

Otsailak 5. — (Ostegun Gizen) Aurrentzako jai bat, zeren eta gu-zi.

Otsailak 6. — Gaueko zortzietan Iparragirre Antzokian Labayen jau-naren «Galtzaundi» antzerki iritsua eta Iñauterietako pelikula emango dira.

Otsailak 7. — CITEk eratutako sa-ria banatuko da orain artean Iñau-terien alde zintzoki jokatu dutene-lde. Onen, ondoren, «Tamborrada».

Igande-Astelen eta Astearte. — Leporaño sarturik arkituko gera Iñauterietan. Anitz gauza. Karrozak ere ba dira: Ofizialki jakiñak, «Pa-ris», «Homenaje a Dio», eta abar.

Aunitz konparsa ere izango dugu, baiñan au bai dala zailla jakiten, ze-ren guztiak ixillik nai izaten dituzte erakuntzak eraman. Baiñan batzuk badakizkigu: Ofizialki, «El fantasma de los Siete Mares», «El Cuzco», «Los Gladiadores», «El primer visi-tante de Marte», «Zakarrak» eta abar eta abar.

«Txaranga»tik berriz inoiz baino geiago aurtan. Ara: «Txapelaundi», «Kabila», «Alcoyano», «Velela», «Ar-co Iris», «Poca Tripa», «Tolosano», «Urdira-Txiki», «Peña Pintxana», «Polvo y Paja» eta «Kabi-Alai». Amaika musika-talde guzira.

Beraz, irakurtze duzun orrek sal-to eta dantza egiteko gauza dana-rentzat naiko soñu izango dugu. Or-tik aurrera, sabeleko mifuez ez da-goanaka alegindu bear du, jaietan suntsiturik, umore alai bat barruto dedin tolosarentzat bezenbat pro-bintzi erri guztietatik millaka etorri-ko direnentzat.

Au duk au umorea!

OLAZABAL DAR XABIER

pasai donibane

Urtarrilaren 11n, El Diario Vasco egunerokoan, gazteen aurka kritika gogor bat azaldu zan.

Idazti orren sustraia auxa zan: gazteak edo gazte talde bat beren ekintzetan, erriaren aurka ari dala. Eta zaarrak, gutxienez «ikuspegi garbi» ori daukana, erriaren alde ari dirala.

Guk galdetzen degu:

—San Joango erriari laguntzea zer da? «Zaar jator» oiek erriaren atzerketarik egin aal dute? Eta egi-ten dutena erriaren onerako edo be-ren onerako egiten dute?

Gazteek alkar-izketa sortu nai izan genduan eta zaarretako bat besterik ez zan prestatu. Au aal da erriaren onerako lan egitea?

—Errege bazperako ekintza bat sortu genduan eta zuek, ordu be-rean, kabalgata jarri zenuten. Ez aal zegoan beste ordurik? Eta kabalga-ta egin zan bezela egiteko eskubi-derik ba dagoala uste aal dezute?

—«Por delicadeza» orrek zer esan nai du?

—Eta azkenik, kritika ori zergai-tik ez zaigu egin aurrez-aurre? Arpegia emateko bildurra?

Gu elkar-izketarako prest gaude.

Nai dezuten arte.

EUSKO

GAZTE TALDE BAT

oriako alegri

Ez dut uste bere iritzia eman ga-be inor gelditu denik, eta bijoakizu-te nirea ere. Batez ere, ofizialki arra-zoia alde batera joan delako (itxu-raz beintzat), eta nik bestera pen-satzen dudalako.

OBISPO JAUNA GURE HERRIRA

Ilak 18, Argaia Obispo jauna eto-rriz zitaigun. Ba zuen bere garran-tzia egun honek: Eliza berriaren bedeinkatzeak erakarri zuen, eta sendotzak. Arratsean irten zen.

PROGRAMAZ KANPO

Baino hara: espero ez genuen zerbait gertatu zen programaz kan-po, eta kontzientzi «inuzenteak» as-tindu zituen. Alegri'koak etziren gaz-te haiek «susto» gure herrian dagoen zuten beintzat. Haiek Obispo jauna-ekin hitzegitera etorri ziren, eta gure herrikoei etakit zer iruditzi zi-tzairen. Obispo jauna gure herrian da-goela ta beste edonungoak ez ote dauka berarekin hitzegiteko eskubi-derik? Guri eskatu behar ote digute baimena?

Obispo jaunak patxaran hitze-gin zuen beraiekin, eta gero gertatu zen ixkanbilari ez diot ez buru ta ez buztan harrapatzen.

GAZTEAK

Ba dirudi bizitzako une askotan gazte izatea erru dela. Gazteak, mundua ankaz gora ikustean, zuzen-du nahiean ekiten du zaharragoak baino borondate hobeaz. Mundu uste-l hontako kontzientzi aldrebestuak orde aez du ondo ikusten hori. Egia esan, denok hartzen dugu pena bes-te batek erakutsi egiten digunean; pena haundiagoa hartzen da ordea erakusle hori gazteagoa denean.

JARRAIPIDE ONA

Nire iritzi apalean, eskertzekoa izan zen gazte haien jokaera. Herri-koei bururatu etzizaiguna kanpokoek sumatu ta egin zuten. Eta esenplu ta jarraipidetzat ez bainan etsaitzat hartuak izan ziren herri honetan. Haien esenpluak!

Besten herritan pasatzen diren gertakariak ez gaituzte arritzen; esango nuke poz ere hartzen dugu-la. Bainan gure herrian ez dedila ho-rrelakorik izan! Gure herrian oso «paketsuak» bait gera. Eta gure he-rriko gazteek, kanpokoekin elkartu zirenak omenaldi berezi bat merezi dute, horrela pagatuko ba litzaie be-rak eman ziguten esenplua. Bainan herri honetan esker-txarra ta mex-prezioa besterik ez! eta zitalkerizko marmarrak gaineraz! Pertsonak lo-kazten!

Hitz gutxitan: Alegri'ko herria ez da konturatu oraindik zein dan be-raren etsaia. Eta ez da konturatu oraindik herri «paketsu» gutxi galdi-tzen direla. Eta Jesu Kristok gerra ekarri zuela, ez pakea. Eta etxeak ez bainan pertsonak direla garesti berritzeak.

Horra nire iritzi batzuek. Barka-zioa eskatzen diet nik bezala pen-tsatzen dutenei xamurregia izan ba naiz. Hau nire iritzi da.

Agur t'erdia
KALE-BEHEKO

elgoibar

ARTIKULURIK ONENA

Z. Argia 356 garren alea: Bakar-ka irakurri eta taldeka ausartu on-doren, asteroko azterketan editoria-la onentzat potzen da.

Ondoren EIBAR'ko berri emai-lear en lantxoia aukeratzeko da.

Baino, AGIRIKO ESKUTITZARI bi alderdi bilatzen dizkiogu. Lenen-go alderdia ontzat hartzen da, bai-no bigarrena inolara ere ez. Idaz-lan gehienek dituzte beren erruak, eta gureak gehien, noski, ta ezer ez idaztean irrist egin beldurrik ez.

MEZA SANTUA

Z. Argia'n irakurtzen genuen, no-la meza liburu berria atera duten eta bai Gernikan eta bai Saran, berdin kostako zaiela irakurtzea. Li-buru hau guzientzat ondo datorrena bada, zertarako ainbeste keska?

JAI - ALDIA

Joan dan larunbatean ilak 17, An-ton Doatsuaren eguna izan zan, El-goibarren jai aundia, bigarren Zain-dari degulako. Egun hau ospetzeko Jai aldia antolatu zan. Jai-aldi hon-tan lan egin zuten artista guztiak el-goibartarrak ziran.

Jai-aldia honela bete zan: Ikasto-iago hourrak baleta egin zuten, bost edo sei dantza izan ziran atera zi-tuztenake, polit politik benetan; baita. Euskal Dantzak ere, neska talde batek "ELORRA" izenekoak! IXIDOR abeslari bakarra; LURGA-BE taldea abesten; ondoren TXA-LAPARTA eta azkenez, mutil talde bat KAXARRANHA dantzakin.

Jai-aldi guztia ondo ondo atera zan. ODEON antzokia bete-betea zegoala Elgoibarko Izarrak eratua izan zan Jai-aldia.

MARISABEL-ek

zarautz

Zarautzko Guraso Elkarteak, aur-tengo ilbeltzaren 11-n, urteroko be-re batzar edo Asanblea egin zuan. An aipatutakoen berri jakitea bea-rrazko zaigu, Zarautzko Elkarte erri-koiena bait dugu. Orain bederatzi ilabete berritu zan Elkarte onen Jun-ta ta bere eginaleak adierazi zizki-kuten Batzar nagusian.

Auek izan ziran an esandakoak:

AGINTARIEKIN ARTU-EMANAK

Elkarte onen lanak adieraztearren ta aolku eska ta laguntza eskein-tzearren, gure Parrokoarekin itz-egin zuten; gero Elkatearengana joan ziran. Ez ziran gauzak gaizki asi; zerbait okertu ere bai, gero, len-dakariak Donostiako periodiko ba-tean, Abuztuen, azaldu zuan lan bat zala-ta. Gaur, ala ere, Aiantamentua-rekin dituzten artu-emanak osoki egokiak ez izan arren, txarrak dira-nik ez dezakegu esan; lanean jarrai-tzeko gogoak ez kentzeko aina ba dira, beintzat.

BESTE ELKARTEKIN ARTU-EMANAK

Errian diranekin itz-egin dute ta ez alperrik. Gauzak ongi egiteko go-goa ba dago ta ongi egingo dirala uste dugu, benetan.

IKASLEEN ARTEKOAK

Leendik ere jardunak dira ontan. Atzerrira joandako ikasle mordoia El-karte onen laguntzari esker jabetu da ikuntza arrotzez. Aurten joan nai dutenentzat garairik onena oraingo-txea dala adierazi ziguten. Elkarteak zer eskeinirik ba dauka.

KULTURA AURRERAPENA

Kultura sekzioak, orain arte, gaur argitaratzen diran aldizkari interes-garrien izenak aipatu ditu, euren gaiak, salneurriak, arpedidun nola egin ta abar adieraziz, erriaren ira-kurtzeko zaletasuna indartu ta za-baldu naian. Lan ona zala esan zuan erriak gerai artan bainan bere fru-iturik ez da oraindik ikusi.

Antolatu diran Konferentziak onak izan dira. Joan diranei atsegin izan zaizkie iabeti bainan joan ez dira-nak askoz geiago izan... Familiari buruz il ontan eman diranekin orixe gertatu da. Zarautz osatzen duten 2.500 famililatik 120 giza-emakume besterik ez da joan. Elkarte onen naia errotarrok kultura-sailean inte-resa gaitzen denez gero, geuk, erri-tarrok, geure aldetik zerbait egin bearra daukagu, noski; gure fami-lietan, gure lagun-artean, gure au-zoan... konferentzi auen berri ematen saiatzena al gera? Oso gutxi, uste dudanez.

KOSTA-KO KULTURA ELKARTEA

Getari, Zumai, Orio, Aia ta Zarau-tzko aurren eziera, berdintasun osoan, Estadia-ri, Diputazioa-ri, lan-tegi, komertzio ta Aiantamentua-ri la-guntza eskatuaz, lortu nai duan el-burua da Sekzio onena. Au baka-rrik ez: erri auetako ikastetxeak elkartu ere nai ditu, euren eginki-zunak erabat eramanaz.

Urola, Mondragoi ta Goierriko

mankomunidadeek egin dutenaren berri bat dakite. Joan dan urteko Ga-ragarriak 15 zitularik, bost gizonek osatutako Komisio bat sortu zuten ta aipaturko bakaretako aolkua on-tzat artu ere. Reglamentu bat egin ta Batzorde Jenerala osatzen duten Aiantamentu ta gizasemei eskeini, zitzairen, Uztailaren 3-an. Ez ziran Batzar artan guztiok iritzi berdine-koak. Agirrezapalaga Alkate jaunak, adibidez, reglamentu orren bearrrik ez zegoala, urak zaitzeko ta su-itzal-tzeko eginak dagozen Aiantamentu-mankomunidadeen barnean kultura sail berri bat sortzea aski zala adie-razi zuan. Ez ziran bat etorri. Beste reglamentu bat eratzekeotan geratu ziran bainan ez dute, gaur arte, ezer egin.

KULTURA-ETXEA

Zarautzko Elkarte geienak, bere garaian, Kultura-etxea arazo au leen-baitlen zuzen ikusi nairik, idatzi bat egin zioten Aiantamentua-ri. Onen erantzunak dienez, Gobernazio Mi-nisterioak «Dirección de Archivos y Bibliotecas»-i etxea ematea baieztatu du, zorieko Kultura-etxea bertan antola dezaten; zailena egi-na dagoanez gero, diote, besteak beste erraz lortuko omen dira.

IRAKASKINTZA

Zarautzko ikastetxe ta ikasleen ar-tean artu-eman beroagoak sortaraz-tearren, Kurso-bukarako jaialdi bat antolatu zuten, bide batez erriko-eskoletako maestra bati omenaldia eginaz. Artu-eman auek leen baino beroagoak ikusten dituzte ta ortan zerbait lagundu ote duten uste ere bai.

Irakaskintza berari buruz, zenbait gaitan gaueko klaseak ematen di-ra: bat, rebalidako irugarren grupoa gertutzeko. Jose Antonio Legorbu-ru-ri bururatu zitzaion ta erriko ikas-tetxeek onartu ta lagundu. Elkarteak idea jaso ta kursoa antolatzea bes-terik ez du egin. Bertara joaten di-ran ikasleak 40 bat neska-mutil di-ra.

Izkuntza irakasketetan, Inglesera etortzen diranak 30 dira; Frantzes-era 18, Euskal Alfabetatzera 45. Kon-tabilidad ikastera 18.

Otsailerako eratu nai ditugunak: Arte ikasketak (pintura, dibujo ta modelatu) 8-tik 14 urtetarainoko au-rrentzat. Klase auek ia ia debalde-koak izango dira, ortan gai diran guz-tiak etor ditezten.

Erdaldunentzat Euskera klaseak emango dira. Maestria Eskolako zu-zendari dan Aita Arregi-ri gure es-ker beroenak, klase auek lortzeko eman dizkigun erraztasun guztien-gaitik.

Orain arte ematen diran klaseak ikasleek eurek ordaintzen dituzte. Eman nai ditugun Arte klaseak, or-dea, euren gastoak osorik ordaindu-ko ez dituztenez gero ta presupes-toa, 6 ilabetetarako, 30/35.000 peze-takoa denez, Caja de Ahorros Pro-biltzalaria-ri ta Munizipala-ri diru eske joan dira. Lenengoak 7.000 pezetak eman ditu ta bigarrenak, ofizialki ez bada ere, laguntza eskeini du.

Batzilerato-ko 5-gn. kursoa nes-kentzat ere eman nai izan dute. San-ta Anako lekaideak ortarako prest zegozen, gutxienez ainbeste neska elkartuaz gero. Minimo bat eska-tzen zuten eta ortara iristerik ez zan izan, zenbait gurasokin bi batzar egin arren.

UMEENTZAT JOSTAKETAK

Leenbizi gazteriarri galdetu zitza-ion ta auek Frontoian dantza jartzea-ri ezezkoa eman zioten. Neska-mu-til talde jator baten laguntzari es-ker, ordea, igande ta jai egunetara-ko aurrentzat jolas-lekua antolatu dute. Iluntzean zine komiko bat em-a-tzen zaie. Sei urtetatik amabirajno-koak joan ditezke ta debaldekoa da. Oso onartua izan da ta obetzen ere saiatuko dira.

FRONTI-KO KONSERJERIA

Gaurko Konserje ta tabernariak, bere beste eginkizunak obeki zain-tzearren, ba doala esan du. Bere tokia bete nai duanik bada, bijoa Elkarte onen zuzendariekin itz-egi-tera.

KONZEJAL BERRIEN AUKERATZEA

Azaroan da izateko. Gauzak gaur arte bezala irautekotan, aldaketak auek izango dira: famili-buruen ar-teko bat; Sindikaleko bat eta Gober-nadoreak aukeratutako bi.

Erriaren alde jator joka dezaten, konzejal berri auek Elkarte onekin elkar-jokoa egin dezaketanak nai li-rake, noski. Batzarrek egingo dira bere garaian, izen berriak aukeratu ta kanpaina egiteko.

ELKARTEAREN ETXEA. ELKAR-ETXEA

Etxe onen bear gorrian dagoz ta errotarrok ere bai. Guztiok elkarturik egin ditzakegun gauzak ugari bait dira. Urteak alaxe doaz ta soluzio-ren bat arkitu bearrean gagoz. Jun-takoek maiz egin duten galdera au da: Gurea izango dan etxea eroste-rik ez aal gurea izango? Euren ar-tean egin duten galdera au erriari ere egin nai diote.

SOZIO BERRIAK SORTZEA

Zenbat eta geiago, indartsuago. Lana eginaz ta diruz lagunduaz.

Gaur egun 427 sozio gera ta Za-rautzen, len esan dedanez, 2:500 fa-milia. Zerbait saiatuko bagina, sozio bakoitzak beste bat egingo bagenu, leengo doble izango ginake. Au gertatuko danik ez du Elkarteak uste ta, elburu ortara iristeko, Asanblean izan ziran sozioak beintzat arduratsu agertu zirala-ta, bakoitzak bi, iru edo lau sozio berri egiten saia di-tezela eskatzen die.

Zortzireundik gora bagina, geure etxea erostea ez zaie gairu ezinez-ko arazoa iruditzen.

Oneraino Asanblean esandakoak. Elkarteo Presidentetarekin itz-egin dut eta Alkatearen erantzun batzuek eskeini dizkit. Gaurkoa naiko luze joan zaigu, ordea, ta datorren aste-rako utziko ditugu, Jauna lagun.

LAUSARE

errenderi

JAIoTZA

—Jose Luis Porturen emazte, Ma-ria Zapirain'ek alabatxo bat izan du ta Ainboa izen ederrez kristautu du-te. jZorionak!

SASKI-NASKI

—Ba-ditugu gure erri ontan bi ko-rrikalari, mallaz goi-xamarrean da-biltzanak. Gipuzkoako onenekin «ika» itzegiteko eran, bainan beldur gera euren errian gelegi ezagunak ez ote diran. Korri ere Herrerako Klub batekin egiten dute. Berasain ta Artola gazteak ditugu bi korrika-lari oriek, ba-zenekin, irakurle?

—1968'gn. urteko martxoaren 24-ean Añarbe mendian izan zan sual-dian galera andia izan zun gure erriak. Orain, Seguru Lagundiak adierazi denez, Erriko-Etxeak 403.373 peza jasoko ditu kalte-ordafiez. Ba-tez baño obeak dituk...

—Apaiz gazte ta argi dan, Joxe-ba Gofii Galarraga jaunak, «Errende-riko Edesti» edo histori berri bat egin duala jakin degu ta saritua izan dala. Asko poztan gera. Ala bat bederen nundik edo andik eskuratu-ko al degu tarteko bere berri «Z. ARGIA»-ren bitartez emateko.

—Añarbe mendia aberats degu oraindik, len areago ba-zan ere. Erri-agintariak zuaiz mordo bat enkante edo subastatu dute: 888 altza, 156 aritz, 8 makal, 3 gatzain, 2 intxaur ta zumar. Sail osoa, Telesforo Ira-gorri jaunak 210.550 peztarekin be-reganatu du.

—Aspaldiko urtetan ezagutu ez ditugun bezelako naspillak dabiltz gure Erriko Etxea'n. Alkatea alde batetik, konzejal geienak bestetik. Ba da naiko esamez, keats txarra botzen dun arazoa darabilte, ta kon-punketa txarrekoa.

—Aurten ere ez ote degu izan-go Agate Deunaren talderik? Gure erri ontan dan ainbat abeslari ta txistulari (ta nolakoak berak?) ta

talde bat beren osatzeko pulamen-turik ez al degu?

—«Ereintza»-ko esku-baloi taldea ondo dabil aurten. Gure frontoian amaika zalaparta izan oi da igande goizetan. Bainan, kontu, orain ez da «Ereintza» soilki taldearen izena, «Ereintza-Beloki» baizik. Dena be-rritzen ari da mundu ontan.

—Galdera bat egin ziguten eta ona erantzuna: Erri Liburutegia (Bi-blioteca Municipal) labunbat eta igande ez beste guztian illunabarre-ko 6-retatik 9-ak arte irikia egoten da. Ba-da euskal liburu mordoska bat eta liburutegia arlo ontan ugari-ritzen joango dala adierazi digute. Irakurri, jaunak, irakurri!

AÑARBE

beasain

ALFABETATZEA

Lehenago aipatu nuanez, Goierriko herrietarako irakasketarako antolatzen ari dira. Antolaketa honetan, lehe-nengo mailako irakasketak, Aben-dua-n amaitu ziran. Orain bigarren mailakoekin ari dira. Ikasketak hauek bukatutakoan, herri guztietan anto-latuko dira alfabetatze ekintzak. Le-hen ezer irakatsi gabe dagoenetan, lehenengo maila eta lehenengoa emana dutenetan, bigarren maila. Beraz euskaldunok, erne egon! Zuen herrian honelako zerbait antolatu dala, entzuten duzuenean, jabetu zaitezte, zuentzat antolatutako zerbait dala; eta kontura zaitezte, za-harturik ikastea edo berandu xamar ikastea, ez ikastea baino hobe eta jatorrago dala. Beraz zahar eta gaz-te, jo ezazute zuen herriko Alfabe-tatze taldera! Aurrez dasaizuet: Ez zerate damutuko.

SANTA AGEDA

Lerro hauek argia ikusterako, he-rriko gazteia abesten ibilia izango da Santa Ageda bezperan. Bi urte-tako hutsuneak ez du ohiuririk galdu. Gazteek nahi dutenean ba da-kite ohiuterei jarraipena ematen. Aur-ten gainera neska eta mutil, denak batuta! Orain arte mutilak bakarrik irten ohi ziran. Beajondeizutela!

JAIALDIA

Beste idazki batetan, horrialde hauetatik agertu nizuen bezala, az-kenean ere dantza-talde bat osatze-ra doa. Talde hori osatzeko, zen-bait ekartetako gazteak bildu dira. Honelakoetan behar izaten denez, leku baten beharra ere nabaitu zu-ten eta egokiena iruditu zitzaizenez, Anai Lasalletarren Ikastetxera zu-zendu ziran. Balonmano eta balon-cesto jokuetan aritzen diranak ere, bertan ibiltzen dira nahiz neska eta nahiz mutil, gimnasia egiteko. Hau ere ikusi behar genuen! Eskerrak, borondate eta gogo bikainagokoak eta sutsuagoak ere ba ditugulak Bestela ondo jaiok geunden!

Hala ere gazteak hasi dira heu-ren saioak egiten, baina zerbait ikas-ten dutenean jantziak beharko di-tuzte. Jantzi horiek berriz, guztiok dakigu asko kostatzen dirana. Ho-rregatik bada, Santa Ageda-k Bea-sainen duan jai kutsuari helduaz (Loinaz-tar Martin santua, Santa Ageda egunez hil bait zuten Ja-ponen) jaialdi polit bat antolatu dute. Egitarauak dionez, Estitxu, Bittor Egurrola, Oskarbi taldea, Ban-dres, Arze anaiak eta Telleria, lerro hauek argia ikustetarekin ikusi ahal izango ditugu. Gauzak ondo dirala, Otsaila-ren 8-ko eguerdiko 11-tan Usurbe zineak beste betekada bat ezagutuko du. Dirua beraz, ba daki-zute zertarako izango dan eta ber-taratzen zerate nai, une atsegin bat opa dizuet eta gazteen izenean:ES-

KERRIKASKO. BIDEAK

Kostata bederik, zuloak zerbait estali dituzte. Hala ere ez naiz oso zihur lanaren iraupenaz Bete-lana egin dute eta gainera bastoenekoa. Urak lehen bezain libre gelditu di-ra. Euri bolara bat etortzen danean, berriro lehenera bihurtuko gera den-bora gutxian. Horretaz zihur nago. Ba da garaia, gauzak errotik zuzen-tzeko eta noizpeinka zaitzearren, KAMINEROAK ipintzeko!

IMURUMENDI

GAZI-GAZAK

Bilboko EUSKERAZALEAK deritxon Elkarteak, bere lana aurrera daroa. Euskeraz ikasteko bide polita diran idaztiñoak, millaka ta millaka zabaltzen dauz; gariñuan, debalde, Coca-Cola ta Fanta'ren esku-zabalari esker.

Ikasgai ta yardukizun errezerrezak daroez duan zabaltzen diran idaztiño oneik; barriketal-di politak eta baita be ipuinxtoak.

Onetarikoz bizpauru yarriko dauzuetaz zeuen yolasgarri.

Ipuin barregarri au Bilbon jazo ei zan, orain urte asko ez dala.

Gau batez, ondo afaldu ta gero, iru mutil gazte Santurtze'rako geltokira joan ziran. Barrura sartu ta atearen egoan gizonari itandu eutsoen:

—Zu, mesedez, noiz dogu Santurtze'ra joateko bultzia?

—Oraintxe urten da bat, amaitetan —esan eban atezaiñak—. Urrengoa amabitan izango da.

—Orduan ba'dogu astia —esan eban mutillak: goazen bitartean zeozer edatera.

Eta olantxe egin eban. Inguruko ardandegi batera joan ziran.

Amabiak jo ta laster, geltokira biurtu ziran. Ikusi ebazan orduko.

—Berandu zatoze —esan eutsen lengo atezaiñak—. Esan dauzuet amabitan zala.

Orain urrengoa azkenekoa izango dozue, ordubetetan. Ori galzten ba'dozue ez daukazuze besterik biar goiz arte.

—Ondo dago —esan eban mutillak, eta barriro ardandegirantz jo eban astia emoteko.

Ordubata-ordubata zala, an dotoz ariñeketan, estu ta larri, ardandegitik geltokira, gure iru lagunok.

Euretariko bi, aurreratuago etozan, eta, ozta-ozta sartu al izan ziran bultzian, au abiatzen zan una merean. Irugarrenak ostera, loditxoan zan eta, ez eban arripau. Eta bultzia igan egin eutsola ikusiaz, lurretan etzunda, barre itzelak egiten asi zan, bultzia gauza barregarria ba'ltizan.

Atezaña, guztiz arrituta, urre-ratu yakon esanaz:

—Esan dauzuet au zala gaurko azken bultzia Santurtze'ra joateko.

Mutil lodiak, baña, barre ta barre, ezin eban itzik be esan. Apurtxu bat nasaitu zanean, one-lan esan eutson atezaiñari:

—Ikusi dozuz bultzian sartu diran nire lagun biak?... Ba... orrek neri agur esatera bakarrik etorri dira. Santurtze'ra neuk bakarrik joan bear neban.

Beñola erririk erri ibiltzen zan lapur dollor bat joan zan autortzera.

Guzur ta abar bere barru loa azaldu bitartean, abadeari amar ogerleko atara eutsozan sakeletik polito-polito.

Batetik bestera, ara ta ona ibiliz bizi zala esan eutsoanean abadeari, onek, itxura txarra artuz, itaun au egin eutson:

—Ez al dozu ezer ostu?

—Bai, jauna, amar ogerleko.

—Jaubeari emon bear dauzozuz, ostantzean ez dauztuz parkamena emongo.

—Zu artu gura al dozu, jauna, nire zor ori?

—Ez, nik ez. Emoiozu jaubeari.

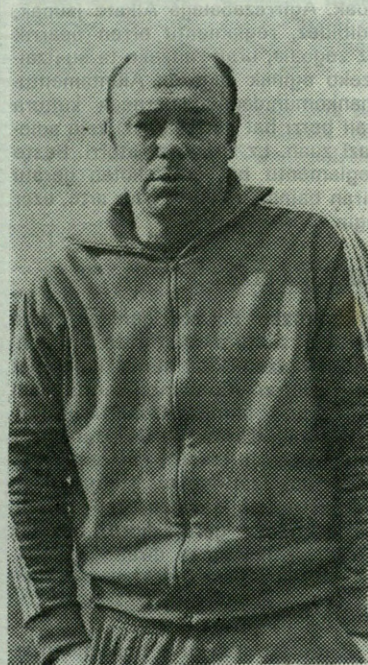
—Ta jaubeak gura ez ba'dau?

—Orduan zeuretzat gorde aizuz.

Eta gizon dollor arek, esker aundiak emonda, alde egin eban.

ABELETXE

“REAL SOCIEDAD” EKO MUTILLAK

ANDONI ELIZONDO

—Entrenadorea—

—Bat, bi, iru, salto! Bat, bi iru, salto! Orain korritu... Orain lurrean etzan. Ankak gora, beera, gora...

Seguiolaren abotsa Atotxa guztian aitzen da. Bere aurrean Real Sociedadeko mutillak lurrean etzanaz izardi patsetan ari dira.

—Ni banijoa, Seguiola.

—Zer ba, Ormaetxea?

—Nere belaun bat minberatua dut. Agur.

Futbol zelaitik irtetean ez dala inportantea esaten digu. Bere arpegian izardi tantoak.

—Lan gogorra gaur, Alberto?

—Bai, oso gogorra. Jolas au beti olaxe da.

—Eta zuretzat zer dira fubolean gauza txarrenak, entrenamentuak edo biajeak?

—Neretzat dana txarra da.

—Zer ba?

—Beti denak artalde bat bezela, atzera eta aurrera ibiltzea ez da oso atsegiña. Eta gero partiduko irabazten baditugu, eskerrak.

Fubol zelaian jokalariai buztinietik altza dira. Orain Seguiolaren ondoan talde guztia besoak altza sal-toka dabil.

—Elizondo, egia aal da datorren urtean Seguiola entrenadore izango dala?

ARAGI, LUKAIAK ETA

ODOLKI ONAK JAN NAI

BADITUZU, EROSI

IDIAZABALGO

Mujikatar Joseren

ARAGITEGIAN

IDIAZABAL

LIMA ONENAK
«BELLOTA»

—Bai. Bera geldituko da, eta nik Real Sociedad barruan beste lan batzuk egingo ditut.

—Nekatu aal zera oraingo lanaz.

—Baliteke. Gauzak ondo dijoaze-nean dana irripa eta zorionak dira, baiñan bestela... Lan guztian gertatzen dana da.

—Entrenatzeko sistemarik ba aal dezu?

—Sistema? Ez aibeste. Badakit ekipo batzuetan eskaillerak igo eta jetxi edo ondartzara joateko oiturak dituztela. Ori «sistema» balinbada, nik ez det sistemarik. Momentu bakoitzean obe diran gauzak egiten ditugu, orain auek, geri besteak. Ori bai, gauza guztiak neurturik egiten ditugu, eta neurria jakitea ez da oso erraza. Ekipo batzuek igandean zelaira nekatuak iristea ez da arri-garri, eta orduan bere sistema doto-reak ankazgora joaten dira.

Seguiolak entrenamentua bukatu bezin laster jokalaria guztiak dutxetara dijoaz. Bidean Urreistik erantzu-ten digu.

—Zuen artean euskeraz egiten aal dezute?

—Asko xamar. Nik ez dakit emengo, Donostiako eskuara, baiñan nik Mutriku'n egiten dan eskuara bada-kid.

—Partiduetan euskeraz esaten aal dituzute gauzak?

—Askotan bai. Denak euskeraz ez dakigu, baiñan Arzak'ek, Lema'k ta Mendiluze'k eta beste batzuek euskeraz aal deguna egiten degu.

—Arbitroari ere euskeraz itzegiten aal diozute?

—Bai, «gauza batzuk» euskeraz esaten dizkiogu. Orain dala urte batzuk, Badalonan jokatzan ari giñala, Arzak'ek arbitroari «belarrimotza» edo olako gauza bat esan zion.

Arbitroak ez zuen ulertu, noski, baiñan Arza kanpora bota zuan. Partidua bukatu ondoren, arbitroaren «acta» irakurri genuan, eta auxe jar-tzen zuan: «Expulsado por hablarme en vasco». Nik ez dakit arbitroak zer pentsatuko zuan «belarri-motza» ren esanaiaz...

Orain Silvestrek erantzuten digu. Bera katalana da.

—Nik euskeraz ez dakit, baiñan zelaian euskeraz esaten dituzten itzak badakizkit: «Bakarrik nago!», «Aurrera bota», «Zure ezkerretik ni-joa!». Eta arbitroei, katalanak ba di-ra, katalanez mintzatzen dietena. Ederki ulertzen didate.

—Zuretzat zer da fubolean txarre-na? —Biajeak, dudarik gabe. Orain ebazkin edo trenian ederki egiten ditugu, baiñan ala ere batzuk oso lu-zeak dira.

—Neretzat ere biajeak txarrak di-ra, Arzak'ek esaten digu.

Neretzat emazte eta alaba, bi igandez bein etxean uztea ez zait oso atsegiña. Gazte zeranean bia-jeak ilusioa egiten du, baiñan gero ez. Baiñan neretzat gauza txarre-na partidua asi baiño leen pasatu bear degun ordua da.

Boronatek ere auxe erantzun digu. Mutil auentzat, gure jokalarientzat, fubola lan gogor bat da. Eskerrak Real Sociedaden dauden gizonak jo-kalari eta langille aurrera joko du.

XABIER ARCELUS

«Real»eko Mutillak Parrez Parrez.

FATIMA TXERRI GRANJA

Txerrikumeen salmenta, arraza apartekoak, amagai ta denbora gutxian aragi asko egitekoak.

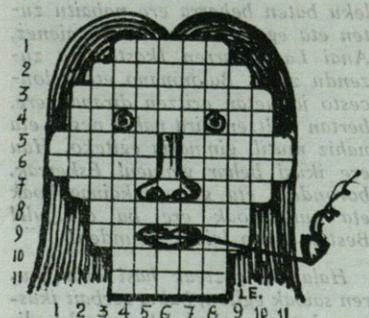
IDIAZABAL

(Guipuzcoa)

IDIAZABAL (Guipúzcoa)

Urrutizkiña 801037

ITZ GURUTZETUAK

ZEARRETARA: 1. — Pozkaria. — 2. — Ama Birjiña'ri arrentza. — 3. Eguberri aitzindari tripazaia. — 4. Menpe-atzizkia. Gabon gabeko apa-rian. Oparoz atzizkia. — 5. — (aa)

AGERPENA. — ZEARRETARA: 1. Alaia. — 2. — 5. IagoG. Lazka. — 6. Ariña. Ataun. — 10. ARGIA. — 11. Kalan.

GOITIK BERA: 1. — 1A. — 2. Opari. — 3. Alegiñak. — 4. agE. Onazeak. — 5. Lunaga. — 6. Artz. C. — 7. Itzala. 1A. — 8. ezA. Atarian. — 9. Artzaiak. — 10. Oikun. — 11. An.

Gogaketa. Liskarra. — 6. — Pixu gutxikoa. Gipuzkoa'ko erria. — 7. Lintzuretako belarra. Lain ainbat. — 8. — Pizkorra. — 9. — Tximinitik. — 10. — Gure asterokoa. — 11. — Itxasontziak ekaitzaldian.

GOITIK BERA: 1. — (aa) Otxi... 2. — Artzaiak Yosur aurtxoari. — 3. Egiñalak. — 4. — (aa) Usoak eraz. Atsekabeak. — 5. — Zeru-gerri (Zodiako) ren bostgarrena. Atzizkia. 6. Ijitoen abere dantzaria. Azal, mintz. 7. — Astoak ere eguzkitan. (aa) Morokila. — 8. — Palta, gabea. Etxe aurrean. — 9. — Belen'go estalpera. — 10. — Oitura. — 11. — ¿Nun?...

2. Agurtza. — 3. Olentzero. — 4. Pe. Aza. — 7. Iña. Ain. — 8. Azkerra. — 9. Ke. Ik. — 10. — Alegiñak. — 4. agE. Onazeak. — 5. Lunaga. — 6. Artz. C. — 7. Itzala. 1A. — 8. ezA. Atarian. — 9. Artzaiak. — 10. Oikun. — 11. An.

PATRICIO
ECHEVERRIA, S. A.

IDIABAL

Idiabazal'go etxe berri sail bat. Guraso Elk artearen babesean kooperatiba eran jasoak.

AGURRA

Agur lendabiziko guztiori.
[Bai agur...
erritarrei, ta erbestekoei,
[ezagunei,
ezagutzen ez ditugunei, na-
[gusiei,
langilleeri, lanik ez dutenei...
aberatsari, beartsuari, ta ba-
[tez ere
zuzentasunaren alde burrukan
[dabilenari;
berri diot, agur bero bat
[denoi.

Neguaeren erdian ditugu erri-
riko festak otzak alegia, bai-
ñan otz ori menderatuko da
zer jana, pakea ta poza dan
sendietan, au ez dutenak dira
errukarri ta baliteke urrutira
gabe bat baino geiago arki-
tzea onela. Konturatu gaite-
zen orduan pesta auetan gure
jan, pake ta poz oiek denonak
dirala eta partitzaa edo bea-
rrean dagoanari laguntzea da-
la egokia. Era ontan jokatzan
badegu gogoangarriak aurtan-
go festak.

Ala gerta dedilla.

AXARI

GURE HERRIKO "EKINTZAILEAK"

Orain dala sei edo zortzi bat rute,
honela zion Gipuzkoa osoan ondo
ezaguna dan gizon batek: «Gipuz-
koako gazteririk onenetakoa Idiaza-
balen dago».

Gaur, hori esan ote dezakegu?

Lehenbizi galdera bat egin nahi
genduke: Zertan ditugu orduko gaz-
te haiek? Batzuek fin jokatzan ja-
rraitu dute; beste askok, berri, bai
ezkontza, bai andragai hartzea dala-
ta, ez ote dute bere herri-zaletasuna
erabat moteldua ikusi?

Guk behintzat, gutxi ikusten ditu-
gu herri lanetan benetan sartuak. Li-
tekeana da, espezializazio bide ba-
tetan, guk ikusten ez ditugun arloe-
tan sartuak egatea. Baina, hau ho-
rrela ahal da?

Zer deritzagu hoi ondoen eto-
rri dan gazteriarri? Ba dira batzuek
aurerkoak utzitako bideak jarraitzen
dituztenak; baina hau ote da geie-
nen egoera? ezetz iruditzen zaigu.
Geihenak lasaieria batetan bizi di-
ra, herri eginkizunik ez dute ikusten,
edo ikusi nahi izaten. Nahikoa dute
astean lan egin edo estudiatu eta
igandea ondo igarotzearekin.

Gure itxaropena hogeit urtetik be-
herakoengana dioa. Gazteen jai bat
ospatu zenduten; eta zer? nahikoa

ote da? ondoren bat ez ahal du es-
katzen?

Gazteak, beldurrik gabe jarri zai-
tezte lanean zuen esku dago-ta he-
rriaren etorkizuna. Herri osoa zuen
erantzunaren zai dago. Zeuren bu-
ruari gogor eginaz, jarri zaitezte da-
nak baturik lanean, herri hau egon
behar duan mailara igo dezazuten.

Hona hemen, herriaren alde zer-
bait egin nahi badezute guk ikusten
ditugun zenbait arazo:

- herrian soziologi aldetik azter-
ketatxo batzuek egin, estadisti-
ka batzuek izango lirake batez
ere);
- herriko kultura maila igo (kon-
ferentzi, ikastaldi ta...);
- antzerkia egin negu hau bukatu
baino lehen;

—benetako kristau komunitate bat
eraikitzen saiatu;

—gazte guztiak elkartu eta bat
izan ditezen saia.

Hau bezala beste lan asko dau-
de zuek ikusiko dituzutenak. Aurre-
gi emanaz lanean jarri zaitezte.

Besterik ez gure aldetik. Lan egin
nahi duanarentzat ba dago zer egi-
nik. Zuek lanean gogortsu ikusteko
itxaropenarekin agurtzen gera.

EGURTZA

ERRIKO PLAN GE- NERALA DALA TA

Orain urte bete idatzi genduan lantxo bat, gure erriak azken urte auetan
egin duan azitzeari begira; aurtan gai orri jarraituaz zertxo bat idatzi nal
degu.

Bizi apur bat edo mugimendu pizka bat duten erri geienek dituzte «udal-
etxean» plan generala deitzen zaion erriko plano batzuek. Esan genezake
plano oien bidez amabost bat urtetarako erabakia gelditzen dala erria ba-
tez ere puntu nagusi oetan: etxe bizitzak, ur gora-beera, eskolak, industria,
jolas lekuak; au da, itz batetan urbanismoko eraketa guztia, estruktura ba-
ten bidez oinarrituaz.

Leengo plan general ori atzeratua edo berri berritua ikusirik, udal-
etxeak plano oiek berritzea erabakirik du arkitekto batzuen bidez eta oek
lenengo pausoak ematen asiak dira.

Gure ustez gaurko egunean ez dira naikoa bi arkitekto, erriko plan ge-
neral bat bear bezela asi ta bukatzeko. Ba dira euskalerrian talde batzuek,
iksketa bereziak egiten dituzten soziologoak; au da, ikasketa sozio-ekono-
mikoak eta abar... ikasketa oetan oinarritua ez bada arkitekto oien lana
etxea zimenturik gabe jasotzen asi gerala esan genezake.

Ikusten denez gure udal-etxean ez diote bear ainbat garrantzi eman
«estudio sozio ekonomiko» deritzaien ikasketa oni; naiz au erabakitzean
eztabaida gogorrak izan, ikasketa sozio-ekonomiko au ez egitea erabaki
da dirua alperrik gatzatzea dalakon.

Au onel izanik ezin liteke plan general bat bear dan sakontasunez osa-
tua izan. Orduan sakontasun gabeko lan onen errua norena da? Udal-
etxearena. Eta erru onen ondorenak jasoko dituztenak? Erritarak.

Konturatu gaitzen errian denok degula zer ikusia, batez ere erakun-
deak; gora beera oek nola dijozten ikusita elkartu gaitzen denok gure
eginkizuna zer izan bear duan antolatzeko. Eginkizun oetako batzuek izan
litezke itzaldi edo elkar-izketa batzuek eratzea, plan onek duan garrantzia,
erriari adieraztearen ondoren guztian artean jakin dezagun plan orri bu-
ruz kritika osagarri bat eratzen. Au egiten ez degun bitartean erriaren au-
rrean zordun arkituko gera.

BIOK

Restaurante GAZTELU

Eztai-bazkari, Despedida, eta jan-edanetarako
etxe aparta.

Jan-gela aundia ta apaña.

IDIABAL

GIPUZKOA

AVICOLA SAN BLAS

Arrautza, Pensuak «HENS» eta Txitak «HARCO», edade
guztietakoaren Salmenta.

Urrutizkiñak, 801077 eta 801175

IDIABAL (Guipúzcoa)

Juan
Jaureguiren

JOSKINTZA

CINE AURREAN

BEASAIN

ELECTRICIDAD IRIONDO

Zure etxea osatu nai badezu; Radio, Telebisio, Sukalde,
Frigorifico, Sutontzi edo Ur Berokiñakin.

IRIONDO - ANAIK
OSATUKO - ZAITUZTE

Instalacio berri, ta Konponketa guztiak.

Urrutizkiña 801065

Kale Nagusia, 5

IDIABAL (Guipúzcoa)

AMPO,

ALKARTEKO LANTEGIA

ZERNAI MUETA GALTZAIRU
EZ BAKARRIK IRU
BAIZIK...
DOZENAN AMAIRU

Katea

IDIABAL

hamabi urte euskal-ekonomian (1955-1967)

gurutz ansola

II. - gizajendetza eta bakoitzeko errenta

Gizajendetzaren mugimendua eta ugaripena zenbaterainokoa izan dan aztertzea, dugu bigarren urratsa. Errentaren eta jendetzaren hedadura neurtu ondoren, hel gaitezke persona banakarekiko errentara, edota «per capita» errenta deritzanera.

JENDETZAREN UGALMENA

Prestatu dugun «3.º Ageria»n, eskualde bakoitzaren jendetza ematen dugu, hamabi urtetan zear. Bakoitzaren eta lauren gehitzea ere neurtzen dugu, ehuneko hainbestean.

1955 urtean. Aurrea artu dio Bizkaia 1967-an. Ia atxeman du Araba berak ere. Begira zernolako aldea zeukaten, duela hamabi urte; dagoanekoz jo ta pasa egin duala esatea, ez litzake joku txarra izango.

EUSKAL-EKONOMIA ERDI-MAILLAZ BEHERA

«Laugarren Agerian» eman ditugun datoek, berengan duten esannahi sakona, ixilgenderik geldituko litzake, beste galderarik sortuko ez bagendu.

Zenbat goratu da, eskualde bakoit-

tuz, erdi mailatik urrun ibilli dira: 4,15-tik 6,3-raiño tarte handia bait dago.

ARABA AITZINDARI?

Arabak eta Nafarroak, lehen begiraturaz, hazkuntza bikaina erdietsi dutela dirudi; hamabi urtetan buru bakoitzeko errenta batekoz bitatu ta pasaegitea, ez da luzaroan euts ahal dakiokan abiada; nekezago, alabaina, jendetza, bide batez, Araban etorri dan hedapen indarrez baldin baidator.

Bikaintasuneko irizpena, ordea,

5.º AGERIA		
BIZILAGUN BAKOITZAREKIKO ERRENTAREN GEHIKUNTZA		
	1955-67 %-ko gehikuntza	% gehikuntza urtero metatuz
ARABA	114 %	6'55 %
BIZKAIA	54'5 %	3'7 %
GIPUZKOA	37'4 %	2'68 %
NAFARROA	111'5 %	6'45 %
LAURAK	62'9 %	4'15 %

3.º AGERIA						
GIZAJENDETZA						
(Bizilagunen zen batezkoak)						
Eskualdeak	1955	1960	1964	1967	% Δ (1955-67)	% haunditzea urtero metatuz
ARABA	128.044	138.934	161.811	182.916	42'8 %	3 %
BIZKAIA	655.226	754.383	868.092	971.029	48'1 %	3'3 %
GIPUZKOA	422.977	478.337	539.281	598.224	41'4 %	2'9 %
NAFARROA	392.815	402.042	407.723	432.439	10'— %	0'8 %
LAURAK	1.599.062	1.773.696	1.976.907	2.184.603	36'5 %	2'63 %

Lau eskualdeak batera hartuz, urtero %-ko 2,63 metapena bildu du gure hegoerresumako jendetzak. Agerian dago, gehikuntza horren erdia —gora behera haundirik gabe—, arrotz etorriak erakarri duala. Hamabi urtetan jendetza 585.546 bizilagunez gehitu danez, kontuak atera zenbaterainoko arrotz-andanak sartu zaizkigun hain denbora laburrean.

Arazo larrien hau, ez dut hemen aztertuko. Geroago emango zaio mezezi duan denbora ta garrantzia.

BURUBAKOITZEKO ERRENTA

Gatozen atal honetako puntu eta xedera: buru bakoitzeko errentak ekarri duan higidura neurtzera.

Errentaren eta jendetzaren zenbetezkoak aldera ditzagun, buru bakoitzeko edo bizilagun bakoitzeko errenta, bataz beste, zenbat gehitu zaigun azaltzeko.

tzean eta lauretan batera, bizilagun oroekiko errenta? Zenbaterainokoa izan dira, eraberean, urteroko emendioak?

Galdera hauen erantzuna emateko eta beste zenbait irakaspen ikasteko, begira dezaigun bosgarren ageriari.

Bizilagun bakoitzarekiko errentak urtero % 4,15-ren gehikuntza ematen du, lau probintziak batera hartuz.

Hamabi urtetan % 62,9 igotzea bizilagun oroien errenta, (ondasunak guziz artean neurri berdiñean banatu balira, jakina) ez da haz-older makala. Goraldi hori, alabaina, bere bakartasun guztizkoan hartzeak, ez gaitu euskal-ekonomiaren barrene-ramaten. Gure ekonomia Espainiko erresumaren zati danez, azterpena axaleko eta okerbide gertatuko litzake, euskal-ekonomiaren mu-

neurritsuago darabilgu, Arabaren eta Nafarroaren ibilmaila, Estadu osoaren erdi-maillaren gainetik ozta etorri dela dakusagunean.

Dena dela, kontuan hartu behar dugu eta gerorako azterkai hautatua dugu hemen, Araba dugula oraiñaldian, euskal-errietan, ekonomi-hazkuntza bortitzenik dakarrena.

BIZKAIA TA GIPUZKOA AZKEN LERROETAN

Gipuzkoa, hain zuzen, azken-bigarren eta eta Bizkaia azken-seigarrenen lerroetan arkitzen ziran Estaduko berrogeitamar probintzien zerrendan.

1955-64 denboraldian bizilagun bakoitzarekiko errentak egiaz zenbatezko gehikuntza ekarri duan, probintzi orotan, karkulatu eta hara zer agertzen den: Bizkaian, urteroko % 2,55 gehikuntza eta 45-garren le-

hen 1957-1962 urtetan; 1967-an, bigarren.

ERAKUSTARI HONEN BALIOA

Herri-ekonomiaren higikera ta aurrerapena ez da erakustari soili ba-

tez ezagutzen. Erdirako errenta edo bizilagun bakoitzarekikoa, alabaina, utziezinezko erakustaria dugu. Honak seinalatzen bait digu, besteak beste, ekonomiaren bizitza indartsu ala motel heldu den.

ARRIXKU BAT

Ez gaitzela engaiñatu. Gauza bat euskeraz egiña baldin badago, askori iruditzen zaie ondo dagola oso-osoan, dan-danean.

Eta ez da orrela, eta gutxiagorik ere. Ori izan litekean engaiñurik aundiena liteke, batez ere gaur egunean.

Ez ditzagula geure buruak engaiñatu. Gure izkuntza garbia zala, izan zitekean garbiena eta orrelako kontuak joan ziran pikotara. Orain ez da orreakorik gertatzen.

Euskaldunok ez daukagu neurririk. Neurririk ez degulako neurri-rik gabeko erria osatzen degu.

Dana edo batere ez. Orixe da gure ezaupiderik nabarmenena. Arazo guztietan erabiltzen deguna gainera. Gai guztietan. Orre egia, miña bada ere.

¡Kontuz, baiña n kontuz gero! Ez dezagula gaurko gure jokaera-kin euskerarenganako gorrotorik sortu erazi. Arrixku gogorrean gauda. Au esan bearra zegoan, eta ala bear eta nik esan.

Euskeraz zenbait idazki gaur irakurtzeak, bildurra sortu arazten dit. Euskerarenganako nazka ez ote duten sortu araziko...

Badakit onekin askoren nere kontrako aserrea bizitzen dedala. Ez zait batere inporta.

Ez dabilkit eskuan luma inor zuritzeko, inor gezurrez apaingo- ratzeko. Gauzak azaldu bear diranean, azaldu bearra dago.

Obligazio ori nere gain gelditzen bada, nik beteko det.

Nere itzaldietan askotan esana naiz gurasoeri. Gurasoek izan dezaketen engaiñurik aundiena, beren ideak semeari ezarriko dizkiotela pentsa al-izatea dala.

Garbiago esateko. Gurasoen ideak semeak ez dituztela beti se- gitzen, baizik oiturak bakarrik. Eta au ere ez aldi guztietan.

Ideatan aitzak alde batetik eta semeak bestetik jotzen dutela askotan.

Auxe gertatzen ari da orain familietan. Danok ikusten deguna da. Ideetan gurasoak alde batetik eta semeak bestetik, eta zearo gai- ñera.

¡Arritzeko kanbioak gaurkoak!

¡Oraingo euskaltzale guraso asko, seguru al-daude semeak be- ren bide berdiña segituko dutela biarko egunean?

Pentsatu al-izateko galdera ez al-da?

Jenerazio bakoitza bere bidetik dijoa. Bere bide bereziak urra- tzen ditu. Ez aurrekoak markatzen edo markatu nai dioten kaminoa.

Inork ukatuko ez didana. Gaurko jenerazioak, saill aunditan, ez dijoaz gurasoen bidetik.

¡Gaurko zenbait eskritore estremistaren semeak, gurasoen bi- detik jarraitu nai izango al-dute? ¡Ez al-dira gurasoez lotsatuko? ¡Ez al-dira nazkatuko?

«Per capita» errenta deritzan zut- zerrendari begiratuaz, argi ta garbi agertzen da zenbait erakuspen.

a) Lehengo, ARABAK egin duan aurrerapen txundigarria: 15.280 pe- zetatik 32.700-raiño.

b) Berdintsu esan ditek, baita ere, NAFARROAZ.

c) BLZKAIK, berriz, eutsi bai- zik ez dio egin persona bakoitzare- kiko gorapenari, nahiz eta, denbora horretan, berak jasan jendetzaren hedapen zabalena.

d) GIPUZKOA, danen buru zan

gimendua Espainiko ekonomiarekin alderatuko ez bagendu.

España Estaduko bizilagun bakoit- zaren errentak zenbateko goraldia egin du, bada, hamabi urte hortan?

Probintziak oro hartuz, errejio gu- ziaz bilduz, % 6,3-egin du gora ur- tero buru bakoitzeko errentak. Erdi- ra erakarritako neurria da % 6,3 ho- ri. Zenbait errejiok, beraz, % 6,3 baiño bortitzago goratu dute beren bizilagunen errenta. Beste batzuk, geldiago, azpitik.

Gure lau eskualdeok batera har-

roa; Gipuzkoan, % 1,62 gehitu eta 49-garren lerroa, atzetik Sevilla soi- lik daukalarik.

Datoak 1967-raiño ekarririk ere, 5.º Agerian berrikus, zeifen behe- tik dabilztan Bizkaia-Gipuzkoa az- ken urtealdi hauetan.

Ez esan, goimailletatik zail dela gorago egitea, ta hor datzala espli- kabide garbia. Egia osoa balitz arra- zoi hori, ez zeukaten Bizkaia-Gi- puzkoak zer atzera egiñik. Gipuzkoa lehen zegoan 1955 urtean; 1962 ez- kero, aldiz, hirugarren. Bizkaia, le-